

RP

A Pótlás

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára: egy évre 180.000 K. Egyes szám ára: 4000 K
Jugoszláviában 5 dinár, Ausztriában 5000 osztrák korona
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

FŐMUNKATÁRS:
VÁZSONYI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST VIII, FŐHERCEG SÁNDOR UJCA 19
TELEFON: JÓZSEF 12-76

Felekezeti béke Munkaképes liberális ellenzékét!

Írta: Benedek János
nemzetgyűlési képviselő

Politikai számtan, négy hiányzó aláírás körül — „Ki felelős?”
Ahol nem történt semmi...

A felekezeti béke civiltizált országban elmaradhatatlan dolog. Nálunk is megvolt, egészen a kommunizmus bekövetkeztéig. Az a türelmetlenség, ami akkor a polgári alkotás és haladás minden eredményével szemben megnyilvánult, nem hagyta békén ezt sem; s durva kimételességgel támadt az összes felekezetek ellen. Keresztény és zsidó ellen egyaránt. Mert nem igaz s egyenesen rosszhiszemű beállítást az, mintha a kommunizmust a zsidók csinálták volna. Sőt beigazolódott, hogy valóságos, mondjuk hitközségi zsidók a kommunizmusban nem szerepeltek. Hogy a minálunk kitört kommunizmus élén néhány zsidó származású egyén is állt, ez nem az illető hitfelekezetre, hanem csakis egyéniségére vezethető vissza; s egy pár exaltált ember miatt sem az illető felekezettét, sem felekezeteinek többi tagjait felelőssé tenni nem lehet.

A felekezeti béke valamely állam közrendjének s igazán polgáriusulni, felfogásának szinte eszathatalatlan próbaköve. Ahol ez tekintetben hiába van, ott megingott a község s ott nem lehet rendes állapotokról beszélni.

A magyar jogfejlődés gyönyörű példáját mutatja a felekezeti türelmességnék és békenek.

Voltak sötét idők és voltak sötét lelkek, melyek ezekben a sötét időkben nemzetünk jó szellemére ránehéztek. Törvénykönyvünknek gyászos lapja az, melyen ott pionorkodik a felekezeti türelmetlenség szegénybéllege, a „lutherani comburantur” (a reformátusokat meg kell égetni); de az a jó szellem előbb-utóbb lerázta magáról a türelmetlenséget és elfogultságot otromba lidércét; s a mi megértő lelkű nemzetünk haladai az emberi fejlődés és tökéletesedés útján a többi nagy és művelt államok jó példájára nyomán.

Visszaszöcsök fordultak elő a miénknl nagyobb és hatalmasabb nemzeteknél is. De az egészesresem fejlődő élet ezeket kiheverte.

Forradalmi idők (és ezek közé sorozandók az ellenforradalmi idők is) mutatnak fel visszatartó törzjelenségeket; de a reudes mederbe visszatérő élet ezeket elsimítja. A bujtoraktóló felkavart lelkek nyugalma épügy visszatér, mint a kiesapott iszapos hullámok visszakötörődnak a lecsillapult folyam esendesen hömpölygő áradatába.

Lelkünknek ezzel a szent meggyőződésével, türelmessel várjuk mi is a mostani sötét időknek a kiderülését; s jól eskü hallanunk, mikor igen magas és előkelő helyről a felekezeti béke szükségét hangsúlyozták. Valóban itt volna az ideje, hogy háttérbe szoruljanak a felekezeti gyűlölködést szító ál-apostolok. És hogy megértésük egymást ne csak a kátholikusok és protestánsok, hanem az összes bevett és elismert vallásfelekezetekhez tartozó testvéreink is.

Tudomásul vesszük gróf Klebelsberg vallás-és közoktatási miniszter úrnak a Hajduság és Nyírség földjén idevonatkozólag tett nyilatkozatát.

Csakhogy ötleme nem eszapán nyilatkozatok, hanem tettek várunk.

Közönséges politikusi megismerünk a politikai nyilatkozataiból; miniszteri pedig a cselekedeteiből.

S ha Klebelsberg miniszter úr valóban szívén hordja a felekezeti béke ügyét, ne csak a Nyírség és Hajduság áldott homok-földjén hangsúlyozza ezeket a szép igéket, hanem abban a fullasztó Saharában is, amelyet úgy hívnak, hogy „keresztény, keresztény stb. egyenes párt”; s mindenképp fölött és mind előbb nyújtsa be törvényjavaslatát „a numerus clausus eltörléséről”.

Négy aláírás hiányzott a nemzetgyűlés aláírásához, a baloldalon pedig vagy legalább húsz képviselő ül azokon kívül, akik az összehívást kérő ívet már aláírták. Ez egyszerűen politikai számtan és körülbelül azt jelenti, hogy

több képviselő ül a baloldalon, mint ahány ellenzéki képviselő van.

A hadállások teljes felbomlása, a teljes zavar látványa ez. Nem új keletű, de soha olyan tisztán ki nem bontakozott ez a — zavar, soha olyan éles — ez a felhomály, soha olyan bizonyos ez a bizonytalanság és soha olyan konkrét ez az abszurdum volt, mint most.

— Melyik pártok tartoznak kérelek aláírására?
— Nem tudom kérelek aláírására.

Már vagy két esztendője, hogy ezt az illetőségi vitát hallottuk a folyosón s ez a vita folyik tovább most is, anélkül, hogy szóoknál más választ tudnánk adni, mint akkor. „Nem tudom!” A pártok összehasonloyadtak, vagy megokasodtak, tovább sodródtak vagy elaludtak az emberek hátamögött és

ma nem egy képviselő van, akinek sejtetne eszes, hogy melyik pártban, vagy pártoktól-vül csoportban szerekszik tagja, vagy: vesére lehetne.

Sőt! nem egy képviselő van, aki ha nagyon ószinte akar lenni, „nem tudom!”-mal válaszol arra a kérdésre is, hogy

kormánypárt-e ő, vagy ellenzéki.

Gróf Apponyi Albert évtizedes lelki tsnak után lápette a függetlenégi pártba, gróf Andrássy Gyula hamleti vívdások után hagyta ott a szabadelvű pártot, szinte egy történelmi földröngös megyébe Tisza István felkeltén, mielőtt pártját felosztatja és a bhári pontok szegrekesztése so volt egy olyan egyszerű technikai gesztus, amilyenek azt egy embergötm át látták. A párt régen: szüryve volt a politikuskak és a pártkülönbösg, például a 48 és a 67 közt olyasvalami volt, mint a dákör: és esemény volt, amiről beszélték, szenzáció, amiről cikket írtak, mikor valaki kilépett egy pártból.

Most az emberek ide-oda járnak a pártokon keresztül, úgy irnak alá kt-és belépési nyilatkozatokat, mint egy népszereinti szavazást kérő ívet. Kormánypártiak tagjai: ellenzéki pártoknak is, ellenzékiek tagjai, vagy ha nem tagjai, de legalább is: osztályi kormánypártoknak.

Valamikor a pártalkalítás vagy mint a riporter frazeológiáján ünnepelesen elnevezte: „százlőbontás”, országos esemény volt, most akárhányszor látjuk, hogy megalakult egy párt és nem hogy másnap... de már az alakuló ülés végén sem beszélnek róla. Mag négy-öt esztendővel ezelőtl sűrűn láttunk egy-két-és háromnapos miniszterségeket, a Friedrich kormányzat alatt például nem kevesebb mint harmenekét miniszter került fel a hárszékbe és bukott le onnan. Azóta a miniszterségek élettartama a konzolidációval együtt megnövekedett, a pártok élettartama azonban csökkent.

A szélső jobbról a szélső balig: bomlottak és bomlanak tovább a pártok és a mai baloldali ellenzék jó részéről is el lehet mondani, amit Mocsáry Lajos mondott anakidőjén: csupa nomád, mind a saját szoldjón, saját lován, saját fegyverével és saját szakállára harcol.

Mikszth Kálmán még tréfásan jegyezte föl, hogy a Folyosón, az ősz tudós mocsolygva felelte:

— A pártomat keresem!

Ma valóban lazusan keresi a sok pártvezető a pártját, ha nem találja, újat alapít, ha nem teremődik meg a párt, létrejön valami más csoportosulás, a tizenöt vagy húsz pártokivüli képviselő folyton

új és új ágrációkban, új négescsoportokban tűnik föl

Csernín jegyzi föl, hogy gróf Tisza István egyszer azt mondta neki, hogy: végre is a politika nem egy francianégyes, ahol az ember megdölgölgathatja a vizáját.

... Így érlelődött, illetve bomlott, így fejlődött, vagy helyesebben hanyatlott a helyzet lassanként addig, hogy nem lehetett elég aldiról kapni a nemzetgyűlés összehívására. Még a multkori nagy szűntében a nemzetgyűlésnek ez sikerült — két nap alatt meg volt a kellőszámsz aláírás; most két hét alatt meg hozták össze — legfeljebb még egy budjak összehozni, hogy aláírják a fajvédőkkel — már pedig ennél sokkal jobb, ha továbbra is hiányoznak a szükséges aláírások.

Es csodálatos! Nem írják alá azok az ügynevezett agrárdemokratikus képviselők sem az ívet, akik annakidőjén, valamelyik, ha jól emléksznünk: somyegyei pótvalasztáson a fajvédőjelöltet támogatták — avval az érveléssel, hogy végre, a fajvédők ellenzékét, tehát támogatódnak, ezt követelt az államzékli szolidaritás.

Ellenzéki szolidaritásból viharosan támogatták a fajvédőket — de egyszerre eltűnik az az ellenzéki szolidaritás, mikor nem a fajvédőket kell támogatni, akiknek hátsó összeköttetési vonalat még ma is az egységespárt fajvédőcsoportjától nyúlnak vissza, hanem — az ellenzékét.

Más pártokivüliek sem írták alá, még pedig nemcsak azok, akiknek pártokivülsége egyszerűen: kormánypártokivülség, nemcsak azok nem írták alá, akik

a kormánypártban kívül — kormánypártiak,

hanem többen azok közül sem, akik

az ellenzéken kívül — ellenzékiek.

Bizonyos átesoportosításokra szükség volna — pártpolitikában, semmiesetre sem azonban azon az alapon, hogy a szabadelvesség és a demokrácia feláldoztassanak — akár csak egy összeírást kérő íven is, fajvédő aláírások által. A nemzetgyűlés összehívására szükség van, szinte kimeríthetetlen „napirendi anyagot” adnának a tanácskozásoknak az utolsó hónapok eseményei —

a nemzetgyűlés összehívására szükség volna, de nem azon az áron, hogy a szabadelv és agrárdemokrata féltékenység aláírásai, tüntetően hiányzó aláírásait fajvédő — féltékeny aláírásokkal pótolják.

A Ház összehívása október közepén amtyig is megtörténik — addig jó volna tisztán kiessé az ellenzék helyzetét, az ellenzéken belül. Evtizedeken át hallottuk a jelszót:

„munkaképes kormánypártot!”

legfőbb ideje, hogy a

munkaképes liberális — ellenzékét!

is beszéljen egyszer. Az egységes kormánypártot szemben rendkívüli hivatás várna egy egységes szabadelvű, demokratikus ellenzékre, amely azonban ne legyen olyan egységes, mint az egységespárt, ameknyk egysége, sőt egész léte a hatfél húzó „frakciók és csoportok” egyensúlyán vagy még inkább: harcán múlik.

Október közepén összeül a nemzetgyűlés, addig el lehetne beszélgetni ezekről a kérdésekről.

De addig — és még előbb beszélni kell egy kicsit más dolgokról is. Azt a kérdést olvassuk az egyik kuzuslap élén, hogy „Ki a felelős?” — már mint hogy ki a felelős azért a kommunista felforgató összeesküvésért, amelyet szerencsére gyorsan és eszathatalan lezaposított a rendöcsög. Igen.

lássuk csak napirendre ezt a kérdést, hogy ki a felelős.

de ennek a kérdésnek a tisztázását nem azon a napon kell keresni, mikor beleleptek a gyűlésre összesen-küvést, — vissza kell mennünk tízenöt hónappal, fel kell látni

az akkori kurzuslapokat, amelyek triumfussal nyitottak utat azoknak, akiknek lobogóját Moszkva vörös takácsai szőtték.

Most nagyon könnyű másutt keresni a felelősségeket, de nézzük, mi történt az egészek: kezdeten, hogy a dramaturgia nyelvén szóljunk: az expozícióban, amikor

a kurzuslapok olombatébűből diadalokpat emeltek azoknak, akik a város sárkány szárnyán ültek.

Mi már akkor rámutattunk ezekre a jelenségekre, — grúny és támadás volt erre osztályrésznél és az egész liberalis sajtó osztályára a kurzus táborában. Az alnalom ismételtük azokban a napokban, hogy

a szociálisták szakadároknak nem a szociáldemokrata párt nemzékőisége sok, hanem a szociáldemokrata párt mérséklete;

nem a szociáldemokraták „kereszténységét vagy nemzeti érzését” keveselték, hanem a szociáldemokrata párt vörösségét és szocialistátságát. Az analom hangzottak akkor, hogy a mérsékelt szociáldemokrácia Németországban is összefogott a polgári társadalom demokratikus pártjaival, — minden reakció ellen, a fehér ellen ép úgy, mint a vörös ellen, hogy tehát legalább is némi elővigyázattal kell figyelni egy olyan mozgalom, amely perhorreszkálja a polgári pártokkal való minden együttműködést. Heteken keresztül mutattunk rá ezekre a jelenségekre. Ugyanakkor azonban a kurzussaló még azt írta, hogy a Vági-féle mozgalom azt jelenti: „a keresztény magyar szociáldemokrata munkásság kiábrándult végre az internacionális avindilóbb.” Azt írta, hogy „a munkásság egy lépést tett előbb, amikor levette a nyergöt és a szociáldemokrata vöröket” azt írta, hogy „ezt a lépést még akkor is helyeselték, a politikai célkitűzések terén ellentétként állunk szemben a munkásság és részével is.” Sőt! azt írta április 16-án a fő tájékoztató orgánumban, hogy „Vágieki eddigi lépése körül a fajvédő tábor, mint néma szemlélő igenis többet helyeselt és helyeselt ma is... Vági és társai helyesen jártak el, mikor szakítottak a vörösről mázolt szociáldemokrata pártvezetőséggel.” De még tovább is ment a kurzussaló, megállapította, hogy „az a küzdelem, amit Vági István az építőmunkások szakszervezetében megkezdett, nem maradhat annyiban... A keresztény magyar munkásságunk öntudatra ébredtek.”

Tehát nyíltan hangoztatják, hogy „nem maradt annyiban”, kellett-e még zajosabb „helyeslés, elnézés és taps”, mint amikor a szélső jobboldalon azt károgatták, hogy Vági István... „bátor és fejtes chálrossalá otthagyták a szociáldemokrata szolgáló szociáldemokrata jancsárokat.”

Lelkesedésben nem ismert határt a kurzussaló, minempen az egész mozgalom, mint amely „le akar és le fog számolni a szélső fajvédő politikai és bankkapitalizmus lakájával”. Nem talált elég dicsőítő szót a Vágieki választási listájáról, az hirdetőt, a Vági-féle listán szereplő keresztény és magyar szociáldemokrata munkások soklat igazabban sokkaltu hívoban fogják képviselni a magyar munkássággal.” Igen, ez volt a fő hadilépés, megbontani a demokratikus ellenzék frontját, — Peldi Gyuláék, Bárczy Istvánéék, Vásonyi Vilmoséék nem voltak elég megbízhatók a társadalom és a rend szempontjából, kerestek hát ellenséget és azzal az öleslással, amely a kurzuspolitikát és a kurzussalót mindenha oly ékesen jellemzte, megtalálták azt az ellenséget abban a mozgalomban, amely most egyszerre megállt, mikor a trojka, amelyen a moszkvai hőbörvélés dollárjai csempék, megtorpant... Igen, felélszére kell vonni mindenkit, aki bücsű, de nem szabad hallgatni azokról sem, akik sajtóbeli járőrök, ünnepelő, katalonai voltak ennek a mozgalomnak, mikor annak area először mutatkozott meg a kurzussaló olombatébűben.

...Ami pedig a városzását illeti, ott — úgy látszik — nem történt semmi, míg a legutóbbi választási eredményeket sem véve ki. Nem történt semmi, minden nagy úgy, ahogy ment régen. Nem történt semmi, — annyira nem történt semmi, hogy a kurzuspártok hirdették a demokratikus blokkal szemben, hogy a politikát nem szabad bevinni az iskolába.

X.

BAUERNE KISZ ERZSÉBET
LEANYNEVELŐ OTTHONA
BUDAPEST, VII., NÉPSZÍNHÁZ UCCÁ 22. H. TELEFON: JÓZSEF 2-27
Nyílv. iskolákba éves vagy néhány hónapos tanfolyamokra (vidéki szülők figyelembe) járu úrrelégek részére. Zene és idegen nyelvek intenzív művelése, korrepetálás. Belélek és bejárók. Nyitvák

**Dr. BURSICS ZOLTÁN, ÜGYVÉD
JOGI SZEMINÁRIUMA**
Berlini-ter 3 (Westend-ház). Előkészít az összes jogi, közgazdasági, ügyvédi vizsgákra. Jegyzetbelet. Tanácskozás

Az Újpesti antiszemita már lezsidózták szövetségeseiket

Az újpesti árulás tanulságai

Újpest, szeptember 21.

(A Polgár tudósítójától.) Újpest polgársága újra harca készül, hogy diadalra segítse a demokrácia lobogóját. Huszonnégy napja belüli községi választások lesznek Újpesten, melyen ötven választást fognak választani. A választási névjegyzékek már fogtak választani. A választási névjegyzékek már fogtak választani. A választási névjegyzékek már fogtak választani.

A demokratikus blokk listáján ezúttal csak a demokrácia és szociáldemokrata pártok veszik fel a küzdelmet. A Kossuth-párt — a mult szerdán lezajlott főgyűlésválasztás után — már nem kap helyet a blokk listáján.

Az újpesti polgárságot nagyon elkísérette a Kossuth-párt árulása. Elénk szimpátia veszi körül Antal Endre dr.-t, a főgyűlési állás kisbőségben maradt jelöltét, aki tízenöve öt áva — mióta a demokrácia párt Újpesten működik — mindig hűségesen képviselte a kispolgárság érdekeit. Ennek köszönhető, hogy nem sikerült a főgyűlést elmenté, mert a Heinrich párt újpesti vezetői fáték tőle, hogy a városi szabályrendeletben a kisemberek érdekeit is szolgáljuk és az történő az 6 gazdasági érdekeket. A keresztény községi párt és a keresztény szocialisták szívesen felhasználják az újpesti nagygyűlést vezetőinek ezt az aggodalmát, de azt is, hogy a nagytek, a maga érdekei védelmében, szívesen egyetl olyan pártokkal is, melyek esetleg egyéb, nevezetesen felekezeti szempontokból, cseben avlának tőle. A szélső gyárosok még az antiszemitizmus is kellemesebb, mint a demokrácia és szövetségeseik nem is késedelemkedtek, hogy nyomban a választás után meg ne adják szövetségük bérét az újpesti gyáripár

zsidó vezetőinek. Az Újpest és Vidéke „keresztény hullap” közvetlenül a választások után nekironított a zsidóknak, előzötten Lemtrából a régi hangokat és Fabian Belát rögzítte Feurmannok nevezte cikkében. Az antiszemitai reakció vézsemet kapott a Heinrich-párt önértetének hiányán és azon a gyors sikeren, melynek egyedül ellja az volt, hogy a város főgyűlési székebe az újpesti nagy börtváraak ügyésre kerüljön a demokrácia Antal Endre helyett.

Érdekesek az újpesti főgyűlésválasztás számadatái. Érdekesek elsősorban, mert a demokrácia hatalma erősödéséről tesznek tanúságot. Májusban, mikor Antal Endrét főgyűléshelyettesé megválasztották, 75 szavazatot esett rá. Szeptemberben már 92 szavazattal került kisbőségbe. Tehát nem az újpesti polgárság, sem annak képviselői lettek gyengébbek, hanem csak az árulás gyengítette meg a frontjukat. Antal Endre ellenlére a szavazatok körülbelül így oszlottak meg:

függetlenségi	26
keresztény községi párt	52
városi tanács és tisztviselők	10-12

A többi szavazatot az újpesti érdekeltségek szolgáltatták, melyeknek kedvétört történt a polgári front megbontása és a fajvédők megöröszítése.

Az újpesti polgárság egyik vezetője ezt mondta nekünk:

— Most találjuk csak: mennyire igaz volt Vásonyinak, mikor a Heinrich-párt ellen hadakozott és milyen jól felsmerte lélektanukat. Ezek az urak, akik üzet kiáltanak a demokráciára, még a lezsidóztat is szívesen veszik, ha érdekek úgy kívánja és ok a legghasznosabb szociológus már a numerus claususnak is, ha ez morálja elő a céljukat.

Az újpesti tanulság kikivánczokzik ennek a városnak a határai közül és amint az újpesti polgárságot meg fogja erősíteni küdelmében, úgy szolgáljon intő példán mindenkinnek, aki a demokrácia elénségeit meg akarja ismerni, eadalsnrdlu emrdlu emfwp vbkqj vbkqj szűffff

Elégtételt kell adni a kurzus összes áldozatainak

Wissa kell helyezni az elmozdított tanárokat

Kedden este úgynevezett végleges alakulása volt a közoktatásügyi bizottságnak a Purébl Gyözö tanácsnoknak most már végleg szembe kellett néznie azzal a kérdéssel, hogy hajlandó-e az eszben vele képviselt tanács jóvátenni azokat a sérelmeket, melyeket érdemes igazgatók, tanárok, tanítók, tanító-nők s velük a főváros egész tanítgye a Zilahy-Kisschöberl aralom alatt és uralomtól csebenvedt: jön-e revizió a feryelmekre, jön-e visszahelyezés a méltatlannal előzetesen, elégtételt a meghurcoltaknak.

Purébl azt mondta, hogy semmi sem jön. A feryelmi vizsgálatokat szabályszerűen folytatták le, az ítéleteket szabályszerűen hozták meg, a szabályformák közt az illetékes forrón jóvá is hagyta őket, sőt a legutóbb még kénytelen volt szigorítani is, a B-lista összeállításánál s az iskolajagazgatónál sem látszott közre a felekezeti elfogultság. Itt is rendben ment minden és rendben is van minden.

Igy Purébl. Facitként pedig hozzátette, hogy itt csak egybe csebenben való áprafelvételi kérelmek lehet szó, ha az az illetékes felsőbbóság, a közoktatásügyi minisztérium megengedi. De nem fogja megengedni, mert az ilyen áprafelvételi kérelmek csak egy eszbenlő belüli helye, az egy eszbenlő pedig elmulrt már.

Ezről a feryes állásfoglalásról megkérdeztük a demokratikus ellenzék blokk egy hiváló tagját, a tanügyi bizottságnak is tagját, aki a Purébl-féle elintézésre a következőket mondta:

— Nem tudom, mit mondjak: azt-e, hogy Purébl tanácsnok ártól csak ezt várhatuk, vagy azt, hogy ezt még Purébl tanácsnok ártól sem várjuk. Míról is van voltaképpen szó? Láttuk, tudjuk s most az érdekeltek maguk panaszolják, hogy annak idején a feryelmi vizsgálatok nem feryelmi vizsgálatok, hanem emberhasználatok voltak, legelőszörben pedig zsidóhasználatok. A feryelmi vizsgálatok lefolytatásánál egyre-négyre elfogultak a szabályokat, az illetékes fórumokon kívül befolyást juttattak egy mindentől ott lévő, de mindenütt illetéketlen fórumnak, a tanítók nanzeti szövetségének, amely összetételénél, intenciójánál, egyoldalúságánál fogva eleve is olyan volt, hogy a befolyást kellett, hogy a vizsgálat tendenciózus lefolyásának aggodalmát keltsesse. Purébl erre most azt mondja, hogy a miniszter rendelte ezt el. No felejtjük el azonban egy percre so e nem is vagyunk hajlandók elfelejteni, amit Purébl ár pedig nagyon szeretne elfelejteni, és főleg elfelejteni, hogy akkor a közoktatásügyi miniszter Haller István volt, aki még a maga főrvényalkotásával is legyokor, méltányosságon, igazságosságon gázolt ke-

rosztul, mindig egy célzattal, mindig a felekezeti gyűlölködéstől szítva s a maga részéről viszont a felekezeti gyűlölködést szítva. Há persze hogy neki jól jött egy felelőtlen fórum ezeknél a feryelmi vizsgálatoknál. Ha nem lett volna meg, neki kellett volna megcsinálni. Aminthogy nem tudjuk, nincs-e róza a megcsinálásban. Az ő rendelkezése s az ő jóváhagyásaira hivatalosan tehát igazán csak csúnya játk lehet.

— Ami pedig az elbocsátásokat, az igazgatók, a szaktanítók dolgrát illeti, az meg egyszerűen mo-solyt keltő navitás, amit itt Purébl tanácsnok úr mond. Maguk Wolffék, maga Zilahy-Kia és Schöberl Ferenc ilyen navisághoz sohasem fordultak. Valamennyien nyíltan megmondották, hogy a játk a zsidók, majd utóbb a szabadkőművesek és a demokráciák ellen megy. Mit kértél most Purébl tanácsnok úr? Vagy tán nem ő beszélt most, hanem az ügyosztály, mely még most is ugyanazokból áll, mint akkor állott? Ezzel majd tán lehet még tenni. Azonban ha nem lehet, akkor sem hagyjuk a dolgot elcsúszni, nem hagyjuk a sérelmeket megtorlatlanul. Purébl ár pedig beszélhet sommasan, vagy egyneként, belekapaszkodhatik Haller Istvánba és bizakodó pillantással fordulhat Klebelsberg felé, el kell intézni a dolgot. Ellintézés pedig csak egy van: reparáció az egész vonalon. Ez lesz majd a sommás elintézés.

SZAKORVOSI rendelés vér- és nambetegk részére
 EZÜST SALVARSAN OLTAS
Rendelés egész nap. Rákóczi út 32. sz. I. em. I. Rókussal szemben

Legszébb Legjobb Legolcsóbb
PAP PAP PAP
LAN LAN LAN
kártpostásru, vas-és rézbütorgyára
Szűnyeg, pokróc, függöny, ágycs és az aleritők, gyermekcsok, nyugtatók, lágyruha, rókaszob-és kerubitorok, ernyők és átrak minden kitaláltban kaphatók
Gichner János
Budapest VII., Erzsébet körút 20
Hagy katalógust 4000 korona ellenében postán küldök

Mennyi pénzt dobnak ki a városi üzemekben megtakarítás címén?

A főváros üzeméről már sok szó esett a legutóbbi időkben. Gyakran volt vita tárgya: érdemes-e, érdemes-e főleg: célszerű-e ezeknek az üzemeknek fentartása mai állapotukban.

Tudvalevő dolog, hogy egyes üzemeknek, a főváros kezelésébe vétele a demokráciának, jelesül *Vászyoni Vilmos*nak kezdeményezése volt. Akkor persze ezek az üzemek altruista célt szolgáltak és védekezést jelentettek a nagytöke bizonyos túlkapál ellenében. Létejosultságukat az adta meg, hogy előbb áron állították elő cikkeiket, mint más, magánkézben levő üzemek.

A főváros mai üzemei már nem szolgálják ezt a célt, sőt többnyire semmiféle célt sem szolgálnak. Túlnyomó részük a mai nehéz viszonyokban elvonja a kereset lehetőségét egész sor drágák és küzdő kisiparosok elől, anélkül, hogy produktaikkal a takarékosság elvét szolgálják. Annak illuziójáról, hogy mikép működnek a fővárosi üzemek

mostanában, adjuk az alábbi példát:

Revizió a javítóműhelyben

A főváros XIII. most már II. ügyosztálya, a Stáhl utcában, illetőleg a Rákóczi út 27. szám alatt javítóműhelyt tart fenn, *Kolossa* főmérnök vezetésével. A műhely állítólag 170-180 munkást foglalkoztat, akik a főváros hivatali és kórházi berendezési tárgyain a szükséges javításokat végzik.

Az építési albizottság egyik legutóbbi ülésén szóba került ez a javítóműhely is és a lefolyt vita folyamánként a bizottság albizottságot küldött ki annak megvizsgálására,

amit végze ez a javítóműhely, szükséges-e egyáltalán fentartása és indokolt-e, hogy létezésével sok kisiparos elől vonja el a munka lehetőségét.

A bizottság tagjai — *Tar Béla* a demokráta, *Sávoly János* a szocialista és *Friedrich István* a keresztényizmus híve — meg is jelentek a javítóműhelyben, ahol *Kolossa* főmérnök szolgált nekik a kívánt felvilágosításokkal.

A műhelyben, mely mintegy 40-50 ember befogadására alkalmas, 25-30 munkást találtak, akikhez 17 tisztviselő járult.

A tisztviselőknél meg kell jegyezni, hogy a fővárosnál a bizottság előtt csak 11 tisztviselőt vallottak be. Arra a kérdésre,

hol van a többi 140-150 munkás, a vezető mérnök azt a felvilágosítást adta, hogy azok szanaszét dolgoznak a városban javításokon.

R. „kedvező statisztika”

A bizottság egyik tagja azután azt a kérdést intézte *Kolossa* főmérnökhöz, milyen rezszel dolgozik ki a műhely? A főmérnök erre örömmel jelentette ki, hogy mintegy éppen most is 44 kórházi vasgép áll reparatúra alatt, ezeknek a költségtérítéssel szolgálhat, majd kiderül, milyen kedvező feltételek mellett juthatnak új gépekhez a kórházak. A kalkuláció így alakult:

A 44 gép munkabére 2.500.000 korona, amihez 60% munkabérrészi járul, az 1.500.000 koronát tesz ki. A szükséges anyag 1.200.000 koronába kerül, aminek 20%-a a beszerzési rezszel, tehát 240.000 korona. Új sodrony az anyagokhoz darabunként 140.000 korona, összesen 6.160.000 korona, plusz 20% rezszel, 1.200.000 korona. A műszerüzem által végzett lakkozás ára darabonként 155.000 korona, összesen 6.200.000 korona. Ennélfogva a 44 gép reparációja 19.620.000 koronába kerül a fővárosnak saját üzemében, vagyis

egy ágy reparációja 445.000 koronába. Ugyanazt a munkát kisiparosok saját műhelyükben 250.000 koronáért végzik el.

lakkbért, forgalmi adót, kereseti adót, jövedelmi adót stb. fizetnek, amik alól a főváros üzeme mentesítve van.

De menjünk tovább! A központi fővárosi az I. II. és III. pavilonokhoz a központi várostól kellett megjavítani. Ez a munka *Kolossa* főmérnök szerint csak 57-58 millióba került a fővárosnak saját rezszelben. Erre a munkára a főváros árajánlatot kért *Knuth Károly*, *Törz* és *Ormai*-cégtől és még egy harmadik cégtől.

Engedményes árban hangszerek és gramofonok
a Nemzeti Demokrata Pártkör tagjainak
Lemez és nindonszágok legnagyobb raktárán
Hangszer-Ottó
FEKETE MIHALY
Budapest VIII. kerület, József körút 9. szám

A legkedvezőbb ajánlatot a *Knuth-cég* tette, amely 15.719.425 koronát kért a munkáért. A javítást erre a műhely közbenjöttével végezték el 57-58 millió saját költséggel.

Az eredményt láttuk...

Még egy kis számadás

De a bizottság ezekkel az adatokkal sem elégedett meg, hanem folytatta az indiszkrét kérdéssorozást. Megtudta, hogy az üzem alkalmazottainak heti bérélistája csak 60 milliót tesz ki, ezután a 60% rezszel 36 millió, az elhasznált anyagok heti értéke 40 millió, 20% beszerzési rezszel 8 millió. Tehát ezek szerint

Olcsóbb lesz az autótaxi

Magyar Miklós a Demokrata Párt akciójaink sikeréről

A Demokratikus blokk városi programjának egyik sarkalatos pontja tudvalevően a közlekedési eszközök olcsóbbtételé. A villamosarifa leszállításának keresztülvétele után az autótaxi viládjának olcsóbbtételéről kezdett foglalkozni a blokk és megbeszélésből *Magyar Miklós* bizottsági tag vette kezébe az akció vezetését. Hetekig folytak a tárgyalások, melyek folyamán úgy az autótaxi vállalat, mint a bér-fuvarosok teljes megértésel kezelték a kérdést és végeredményben kérvényrel fordultak a főváros tanácsához, melyben hozzájárulást kérték ahhoz, hogy a kistaxi viteldíját 5800-szorosról 450-szorosra, a nagytaxitét 8000-ról 6000-re szállíthassák le.

Tegnap tárgyalta a tanács az autótaxi tarifaleszállításának ügyét és a leszállítást *Gömör* Albert dr. főjegyző előterjesztése után október 1-től engedélyezte. A blokk azonban nem elégszik meg ezzel az eredménnyel, hanem folytatja akcióit és a további fuvarleszállítást azal akarja lehetővé tenni, hogy különböző engedményeket kér a fuvarozók számára.

Kérdést intéztünk ebben az ügyben *Magyar Miklós* vezérigazgatót úrhoz, aki a továbbiakra nézve a következő nyilatkozatot tette:

— Az az akció, melyben nekem is megvan a magam személyi szerepe, nem egyéb, mint *Vászyoni Vilmos* közlekedési politikájának egy része. Nekünk, mint a demokráta bizottsági tagoknak oda kell hatnunk, hogy a közlekedési eszközök minél olcsóbbakká váljanak, hogy a polgárság nagy tömegeit olcsó közlekedési eszközökhöz jussanak. Minden eszközzel küz-

100 millió munkabér és anyaghoz összesen 44 millió korona járul rezszel címén a főváros üzeménél, mely sem házbért, sem adókat nem fizet.

Honnan származnak a 20 és 60%-os rezszel.

A főváros javítóhelye a kapott adatok szerint csak 8 milliárd koronát foglalmaz. Ha ezt az összeget — csak kisiparosként 200 millió koronát véve alapul — arra fordítanánk, hogy kisiparosokat juttassanak munkalehetőségre, 40 kisiparos üzeme virágozna fel. Ezek a kisiparosok adót fizetnének, védelmet hajtanának és a főváros, amint láttuk, sokkal olcsóbban is jutna a szükséges munkalétszámra. A munkások nem veszítene semmit, mert számukra mindegy, a főváros, vagy a kisiparosok fizetik-e őket.

Ezek után a főváros bizottságának nem lehet fontosabb feladata, mint hogy

sürgős vizsgálatot indítsion, milyen gazdálkodás folyik a főváros pénzével

és mennyi pénzt dobnak ki a házi üzemekben megtakarítás címén!...

dünk az ellen, hogy az autótaxit luxus közlekedéssé eszközözzék minősítéssel. Mindenütt a világon, ahol ipar és kereskedelem van, a dolgozó polgárság érdekeit a közgyűlések felismerve, arra törekednek, hogy ez a közlekedési politikaiknak egy része. Nekünk, mint és szegény és gazdag egyformán használnak.

— Pártsban, Milanóban, Bécsben jártam és tanulmányozáson közben rájöttem, hogy a világ legdrágább közlekedési eszközei Budapestben vannak. Kezde a villamoson, folytatva az autóbusszon és végveze a taxin 3-400-szorosan drágábbak ezek, mint bárhol. Ezen a tényleten helyzetben akár a blokk változtatni és minden eszközzel oda fog hatni, hogy a közlekedést olcsóbbá tegye. Ne feledjünk meg a közlekedési ügyek vezetői az olcsóbbtételről, mert ezzel a forgalom 50-60%-kal emelkedni fog, tehát végeredményben nyerni fognak az olcsó fuvardíjakon.

— Az autótaxik ügyében felhívjuk a közönség figyelmét arra is, hogy a nálunk szokásos borralvó-tulzásoknak vessen véget, ne adjon 10%-nál több borralvót. Ha pedig a sofőr emiatt kellemetlenkedne, jegyezzé fel a számát, mert ezért a rendőrség részéről súlyos büntetés fogja érni. — Mitán így a közlekedési magánvállalkozók az első lépést megtették, a blokk oda fog hatni, hogy a kormány és a főváros is megtegyék kötelességüket a közlekedés olcsóbbtételé érdekében és kéri fogja a pénzügyminisztériumtól, hogy emmentes benzint, olajat és penit hódosszon a fuvarozók rendelkezésére, a főváros pedig engedje el azt e 3-4 félé adót, amivel őket terheli.

Dr. Visontai Soma

Iria: dr. Gál Jenő

Amikor az ősi verőfény búcsúzó sugarai estek e hét szerdáján *Visontai Soma* frissen hantolt sírdombjára és sokan mondták könnyes szemmel istenhözadót sokat szenvedett, kiváló erényekkel megáldott barátunknak: a gyászoló között sok szerény, egyszerű embert láttam, akiknek a nagy védő mentette meg tudásával, szeretetével és barátságával becsületüket és életüket. Névszerint ismerem őket, hisz ott dolgoztam mint fiatal patyurista az ő irodájában, s átéltem azokat az időket, amikor szorongó szívvel lesték a Mester vizsgáló és hátorító szavát. És ezek ott állottak megrendülten s baradás homlokuk redői mögött a megilletődés — és alázatos hódolat gondolatjait válogatták egymást. Ezek az őz emberek, kiket egy negyedszázaddal ezelőtt, vagy még régebben, a *Visontai Soma* életenergiája váltott meg a csüggedéstől, ezek temették, ezek gyászolták, ezek strátkák. És amikor *Bródy Ernő* klasszikus búcsúztatójában felekesítette a mi atyai barátunkat, mesterünket a mindnyájunkat felülmúló védői kvalitás diszeivel: ezeknek elcsukló zokogása fejezte ki a leghívvel, hogy ki volt a sorsüldözött számára *Visontai Soma*.

Mert közéleti szereplésének koronája mégis csak jogvédői szerepe volt. Mindig látom — a kissé görnyedt, de mégis déleeg alakja megjelent a védői pulpituson, amint átható tekintettel seregszemlét tart nagy pörök szereplőin, amint kénlelte és analízálta bírák és esküdtek lelkiületét, amint a szónoki hév lendületével kikényszerítette a lelkiismeret parannaszavát azokból, akik élet és halálnak fölül irai: akkor volt igazán élelemben, ott aratta legszebb diadalait. Minden ideg-zsúzával odatapadt azokhoz, a védelemhez, kiket a vádlat szemében ártatlannak tudott. Hlyenkor szembeszállt mindenkiel és féltelenül nem ismervé, sálcolta el magát a törvényesség fellegvárába. Az igazságszeretet helyő tize hevitette és emésztette őt. Beteg volt, ha nem ismerték el igazságának amit hirdetett, s úgy küzdött a mások életéért, mintha

a magát védelmezte volna. A klasszikus védelem egyik mintaképe volt, az *Eötvös Károlyok*, a *Polányi Gezák*, *Eduv* Illés *Károlyok* leltint nemzedékében.

Egész pályája a folytonos küzdelem. Amikor hírvénnyel és dícsőrenek, sikerének tetőpontjára állott, azt híresztelték róla — mint apanyi mestről —, hogy megszerzte egy nyugodt örökség biztosítékait, s lime, a küzdelem pályá eredménye a tiszties szegénység, a honrátor-emberék sorsa, akik nem ismerik a vagyonszerzés spekulatív mesterkedését, s csak azt szerzik meg, amit az ügy munkájá mások javára kitermel: azok nem szernek vagyont, mely az élet nyugodalmit biztosítja. Csak presztizst, mely a halálban való megtisztelés gazdagságát nyújtja. Ezek közé a büszke önállóság harcosai közé tartozott *Visontai Soma*, a régi nagy Magyarországi függetlenségi pártjának disze. Politikai meggyőződése az *Irányi Dániel* vezetése alatt barcoló, ahöz a függetlenségi pártköz csatlakolt, melynek élén legutóbb gróf *Apponyi Albert* állott. Sohasem hagyta el ezt a zászlót. Ha megtertsi és divatos aramlatok esapdájá megréjt őt, tehetegénéll fogva a legelekelőbb pénzügyi vállalkozások tanácsadója lehetett volna, ám ő soha el nem tántorodott, maradt független munkámber, aki seinek sem akart lekötelezette lenni. Nem kereste az olcsó népszerűség támogatását, a maga fejevel gondolkodott és a saját útján járt.

Tisztelet és becsület övezte lángoló hazafisága okozta betegségének első esirát. Attól a pillanattól fogva, hogy a nemzet nagy tanácsában nem dolgozhatott, kínzó bánatoság tepte a lelkét, s ezt nem titkolta. Amikor pedig a forradalmak és a fellegartás szörnyű árja elcsupertte az alkotmányos rért Magyarországot pillért: *Visontai Soma* élete emgrogként, hazájának összeomlását eltemető rézt reményességét, életére megtört. Alkotélemeztét megörizték, mert tisztulják és időnként felidézve, úgy emlegetjük, mint egykét a nagyoknak, a jóknak, akiket szerettünk.

Rakett és bancaster

A napokban, talán a legközelebbi órákban fog elindulni, hogy ki lesz Budapest polgármestere. Visszakerül-e Bárczy István azokba a termékek első embereinek megrit, ahova ezerrel, az egész főváros lakosságára kibáto eméket fúzi, vagy az illúzió csak illúzió marad még évekig korábban is. Emberei akaratlanul is döntő ebben a megoldásban, vagy pedig a hatalmi komponensek rezultansa fog érvényesülni, erre felülni ma még korai lenne. Amennyi azonban bizonyos, hogy az a tényező, amelynek jelentősége szava lesz a döntésben, szinte jászvele kezeli sok százezer adófizető polgár érdekét. Sőt nem is jászvele vele, igyekszik elfeledni, a gondolatait készkavarva más irányba tereli, itt vagy mindent, ami emlékeztetés feladatainak az elkészítésére. Clío arany stílusával ha bevési mostani elméjeit és a mai napok történéseit a lágy viaszlábrára, csak úgy, per tangemten, a jellemzés tökéletességéért, bemutat egy új fogalmat a történelmi események lexikonában: a tenisz-rakett, a még ismert Lancaster-fegyver társaságban, Play! mondja a miniszterelnök úr, de majd csak akkor, ha hazakerül a vadászati és megnevezni a jelöltet alighanem kisebb lelki emócióval, mint mikor teljes vervevel elüti a tenisz-labdát.

Nem tartozik éppen az utolsó problémák közé a polgármesteri szék betöltése, de ezenkívül van még nagyon sok olyan pontum saliens, amelyet semmiképpen nem kerülhet ki a felelős kormányhatalom reprezentánsa. Nincsenek ma olyan pillanatok a nemzet történetében, hogy joggal elmondhatók: a Jól végzett munka után édes a nyugalom. Nincsen most ekezés arra, hogy az állatús gyönyörének mezőit csopogtassák a kiszáradt torokra, melynek tulajdonsága alatt kiséssé inog az a négyháld szék egy kifinomodott lábbal. Ready, kiáltja vissza az ellenzék és válogatás nélkül dobálja a labdákat. Trianon, külföldi kölesén, drágaság, gazdasági krízis, munkanélküliség, amelyek valóban mind méltók lennének arra, hogy a legnagyobb stilusú politikus, aki olyan ügyesen tartotta egyensúlyban azt a bicegő piros báronyszeket, végre az egyensúlyozáson és a hatalom kiszélesítésén kívül rájón is gondot viseljen. Nem elég az, hogy beillesztí az a megmaradt három lábát a trónusának különféle részébe és ezazokéba, a kezével pedig megragadta azt a gyöngye grókeru bokrot, amely a talajban még nem birt sem elágazni, sem megrögözödni. Tökézőlő fűnek nevezik a biblia azt, aki a kapott talentumokat nem használja föl a legszükségesebben. És a legválságosabb időben, amikor most valami rettenetes szörnyeteg ül a nyakunkon a népszavazási felbúzó és amikor a szomszéd kishatalmak ástvára fájják tanított fűvé szájukat felénk, amikor fahérek és vöröskők rövidlők következtében életünk fonálát, a részekből és hasadékokból pedig megérő ambóciók szállnak a kormánytörzshöz pártokból tekeregve az ég felé, a legnagyobb teközés a történelmi tradícióknak, a jelen konjunkcturájának és a jövő reményének felhúzott ravaszal járnai a esallitok meg eslamadéék rejtekeit és lepuffantani a gyáva nyulakat, mellette és könnyedén jászvele százezerk szívének a kívánságával és escelleg egy olyan polgármestert kandidálni a fővárosnak, aki csak erőszakkal érvényesíthet. Bizuk ezt a jelölést a népakaratra, Bethlen Gábor leszármazottja pedig a kapott tabutombokat kamatoztassa az ország érdekében. Nem rakett, nem Lancasterrel a kezében, hanem minden ideszálaló és szívének minden dobbanásával. A nagy idők nagy embereket kívánnak. És melóttünk anyai példa lebeg már, istve, tanítva, jelezve az eredményt, bemutatva az okozót az okok után. Nincsen semmi új a nap alatt. A nemes ósók nagy epigonja megtanulhatta volna az élet tanítómestertől, hogy a mai napok nem alkalmasak sem üdülésre, sem pihenésre, sem szórakozásra, sem vendégek fogadására, a mai napok a napóleoni háborúk Tugendbundjának és Turnvereineinek az alapítási korszaka és útmutatóként állnak előttünk von Stein és Scharnhorst urak. De sajna, az emberek nem tanulnak a múlt példából!

Zúg az élet tengerjárja,
Mindenk hab új világ
Mindig új s mindig a régi,
Nem vesz el harcában semmi...

A XX. század modern, tanult, képzett, eszelő elméje éppen olyan naiv, mint a középkori Aurea Legenda meséinek népdázatokban szereplő alakja. Aki az ő lelkeket élhet hagyják meghalni, ezek hasznatosak az egy emberhez, ki mikoron futna az unicornis vad előt, hogy ő töle meg ne maradtának, egy nagy verembe el be esék. És hogy a veremnek fenekére ne eshetnek, egy kis bokrot kezével megragadja és lábait elomlott likkaha el beveti. Tekintvén pedig a bokornak gyökérére, látá két egereket, kiknek egyike fejér vala, a másik fekete, a bokornak gyökereit szünetlen rágni, úgy, hogy immár a bokor nagyon közel vala az elszakadáshoz. A veremnek fenekén pedig látá egy rettenetes sárkányt, tízes lehetett százból becsótva és megtátozt szájál ötöt megmarni kívánván. A likkából pediglen, kikben lábait vette vala, látá négy mérges kigyókat kitekerődvén. Felvetvén pedig szemelt a bokornak tetelére, melyet megragadott vala, látá onnétang egy kistud meztet locsópónit. És ime, e boldog ember, elfeledkezvén a sok nyavalyákról, kikben vetvén vala, adá ő magát teljességgel a kised méznek megharótlására.

Dr. Szentirmai Imréné.

Miért felejtették ki Vázsnyit a főváros díszpolgárai közül?

Az ötvenéves Budapesti titkaiból

Lapozunk, böngészünk dr. Gárdonyi Albert könyvében, az ötvenéves Budapestről szóló Ötven esztendőben. Lapozgatunk magunkért a benne foglalt adatokért is, de meg azért is, mert mint könyv is érdek: közpénzen jelent meg, hogy úgy mondjuk: sub auspiciis Budapestini, érdekel hát, olyan könyv-e, hogy reprezentatív érték. A feleletet valahogy úgy keressük, hogy bizonyos könyvekben kontrollálható részekből következtetést vonunk le a többire, a nehezebbet ellenőrizhetőre. Az eredmény? Nem mondjuk meg előre, csak éppen a kontroll hangosan végezzük.

Gárdonyi könyve aprókésséggokra is kiterjed; eseménynek történelmi könyvben feljegyzésre érdemesnek valia például, ha a város felfüggetlőségét alakító díszpolgárrá választott meg. Fel is említi a könyvben, hogy a főváros díszpolgárrá választotta gróf Andrássy Gyulát, báró Bánffy Deszót, Baross Gábot, Kammerayer Károlyt, Kosuth Lajost, Munkácsy Mihályt, Wekerle Sándort. Hogy Budapest székesfőváros felfüggetlőségére díszpolgárrá választotta Vízonyi Vilmost is, azt Gárdonyi — kifejtette a könyvéből.

Az 1920-iki, a Wolf-féle tisztújításról is szól a könyv s itt megemlíti, hogy „választások történtek a tanácsnok karban, ahol a régi tanácsnokok közül kibukott Stankovits Szilárd.

Morher Aladár, Kemény Géza és Vita Emil.”

Itt is tehát Wázsnyit Ödönt — kifejtette, Milyen megbízható lehet az a memória a multra, ha a jelenre, vagy mondjuk közelmultra ilyen.

Még egy mutatványt. Itt nincs feledékenység. A Wolf-párt megszűléséről s a közgyűlésbe való bevonulásáról szól. Egy kicsit furaón hatót ránk már maga az a pusztá tény, hogy egy párttal annyire foglalkozik a könyv. A demokráta párt mint párt is, programjánál fogva is van olyan jelentős, mint a Wolf-párt. Budapest székesfőváros életében is jutott neki legalább oly fontos szerep, a demokráta pártot mégis kifelejtette Gárdonyi, míg Wolf-féle jelölésében sem, díszretekben sem fukarkodik. Váolja a párt programját, igyekszik megenteini működésének meddő voltát, majd így folytatja:

— Ezek ellenre is voltak olyan jelentős ügyek, melyek megoldása a községi keresztény párt érdeme. A sok „érdem” közül főleg tetőt emel ki a köztársasági megválasztást és — ne tessék nevetni — a külföldi kölesnök rendezését.

Azanhogy tán mégis nevesítsük. Akkor tán elfelejtjük, hogy ilyen „járjaglyos” történelmi munkát a Wolf-pártnak szabad lett volna kiadnia, Budapest székesfőváros kiadásában azonban mégis kár volt ilyen könyvnek megjelenése.

Dr. Földvári Béla, Gaertner Marcel védője a Tisza-pör újrafelvételének kildatásairól

A Tisza-pernek öt év előtt az ítélelet elismult hullámát ismét felesapok. A bíróság Kéri Pált és Gaertner Marcelt a gyilkosságban bűnösnek mondta ki, Kéri Pált halálra, Gaertner Marcelt pedig 13 évi fegyházra ítélte. A Tisza-per nyomozásának előzményi rányomottak bűnyegüket a Tisza-perben hozott bírói ítéletre és azok az újabb felvetődött bizonyítékok, amelyekről dr. Földvári Béla, Gaertner Marcel védője nyilvánosságra hozott, arra engednek következtetni, hogy jóhiszemű tévedés történt. Még mindnyájunk élénk emlékeztében áll, hogy a védelem keressékredecsinek tüzbén a főtárgyaláson miként törték meg a hamis tanúk és Polányi Deszót és Gal Jenő kérdéseire miként voltak kénytelenek beismerni, hogy a bűnperben leadott és a vádlottakkal terhelő vallomások összeszemesztés eredménye. Most, hogy új hullám ismét felesapok és útban van az igazság kiderítése, úgy érezzük, hogy nekünk, akik létezésünk óta az egyéni és közbiztonságokért az garde állunk, foglalkoznunk kell ezzel az ügygel. Foglalkoznunk kell azért, mert az ügy oly szándéku, mely már állapott a vádlottak magányuknak határát és közbizságot holté ki magot.

Legyen világgász ebben az ügyben! A Gaertner Marcel beteges alakja ne boldoguljon a magyar közéletben, mint a magyar igazságszolgáltatás helygő zsidója. Az igazság nevében beszéljük a napnyire hozott bizonyítékok megvilágosítását. Senkire jogserőlen ábból nem haramolunk, ha a hatóságok a dr. Földvári Béla védő által nyilvánosságra hozott adatokat vizsgálat tárgyává tessük. Minden jószász embernek lelket meg kell szabadítani attól a nyomozási felvetéstől, hogy escelleg egy ártatlan ember sínylődik börtönben.

Kérdést intézünk dr. Földvári Bélához, Gaertner Marcel védőjéhez, a Tisza-bűnper újrafelvételének kildatásairól, aki munkatársunknak a következőket válaszolta:

— A Tisza-bűnper erősen emlékeztet egy skandináv legendára. E legenda szerint az oroszán kölyke halva születik. A halott oroszánkölyök mellé odáll az aporaszólan és addig harsog, addig üvölt, amíg a halvaszületett oroszánkölyök életre kel.

A Hűtner patológikus agyában megszületett mesze mellé odállt a politikai érdekeket része, harsogtak és üvöltöttek, fájdalom eredményesen, mert sikerült úgy a közvéleményt, mint a bíróságot felvezetnie.

— Nagyon jól tudjuk, hogy kik voltak azok a politikusok, akik Hűtnerrel ártinkeztek, akik neki pénzt adtak, akik fő a fogházban köllögőkön élemeztek, akik Hűtneri reábitáltak hamis vallomásának megtételére és akik minden pszichikai befolyással megakadályozták abban, hogy hamis vallomását visszavonja és a való igazságot a főtárgyaláson, később az ítéletbábál felebbviteli tárgyaláson felfelje. A közleletből ki fogjuk kergetni ezeket az egyéneket, akik egy minderre kapható, elvetemült embert ily alávaló célokra felhasználták, a jóhiszemű hatóságokat és az igazság felderítésen becsülettel buzgólkodó bíróságokat a valóság felderítésében megakadályozták.

— Semmi egyébre nem kell rámutatnunk, mint arra, hogy a bíróság ítélete szerint a gyilkosok autója a Nemzeti Tanács székházából, az Astoria szállóból indult el. Ezzel szemben Szatnykowsky újabb vallomása szerint társai ártétszeren sajtó szakkülső, sajtó közdeményesztőkiből ültek meg Tisza István. A cél a Nemzeti Tanács kopromitálása volt azért, hogy

Friedrich István és Fényes László benmaradjanak a vádban. A független magyar bíróságon a kísérlet megtört, fájdalom azonban e kísérlet áldozata Gaertner Marcel, mint bírói tévedés áldozata.

— Remélem úgyis most már tisztázódní fog, megerősít ezen hitemben az igazságügyminiszter új személye és nekem teté legrete.

Városok kongresszusa

Párisban most nyílik meg a városok nemzetközi kongresszusa. Budapest székesfőváros tanácsát dr. Lobmayer Jenő tanácsnok fogja a kongresszuson képviselni. Lobmayer már szabadságidejét is Párisban töltötte s most egyzerűben bevárja ott a kongresszus megnyitását. Részt vesz még a kongresszuson dr. Farkas Akos székesfővárosi tanácsjegyző, a Magyar Városok Országos Kongresszusának titkára és Vargha László székesfővárosi műszaki főtanácsos, akik esztőtörökön utaznak a Budapestről Párisba a kongresszusra. Vargha László lthton a városépítési ügyek előadója s a párisi kongresszuson is főleg a városépítési ügyek tárgyalásán fog résztvenni.

A PETŐFI TÁRSASÁG IRODALMI ALAPJA JAVÁRA RENDEZTE

JÓKAI SORSJÁTÉK

FŐNYEREMÉNYE:
BRILLIÁNS FÜGGŐ ÉS MELLTŐ 12 ÉS 25 ÉZÜST ÉVŐKÉSZLET,
12 ÉS 25 ÉZÜST TEAKÉSZLET, BRILLIÁNS GOMBKÉSZLET,
BRILLIÁNS NYAKKENDŐTŐ, 2 BRILLIÁNSGÖRÜLÉZŐTÁJÉK,
ADAMY LIGARETTA STILLENCÉ CERUZA, ISZÉKÉS,
SAFIR KARBOTÓ, RETIUL, ADAMYÓRA LÁMCAL,
ADAMY KARBOTÓ BRILLIÁNSOKKAL

ÖSSZESEN:

25 KILO ARANY ÉS 14 KARAT BRILLIÁNS ÉZÜST

MINDEZ EGY SORSJEGYVEL NYERHETŐ!
TÖBBÉ NYERHETŐKÉNT:

**TELJES LAKÁS-BERENDEZÉS,
EBÉDLŐ, HÁLÓ ÉS KONYHA.**

Brillians kétkarátos Pompadourgyűrű
Brillians platinakarótkő
Brillians egykarátos soliter mellű
Arany cigarettatárcsa
Brilliansgyűrű
Kétkarátos brillianscsokor, stb. stb.

Összesen 1000 értékes nyremény!

Húzás: október hó 7-én
Sorsjegyek mindenütt kaphatók. Ár 20.000 korona

Szeptember . . .

Kellemetlen hónap a szeptember. Olyan, mint a napok közt a hétfő. Elmúlt a nyár, az év-szakok derős vasárnapja, a vakáció, visszatérünk a munkához, iródbá, hivatalba, B-listás munkakeresésre. Faluhelyen nem sokára kezdődik a pihenő, a hegyaljai szüretnek, mulatnak, azaz akkor mulatnának igazán, ha jobb lenne a vámpolitikáink és a magyar borknak meg lenne külföldön a megérdemelt keletje, a városokban pedig megkezdődik a gépezet csikorgása, a kenneréért való tülekedés és verejték.

Azt hiszem, nem év voltam az egyetlen, akit rettegtem a szeptembertől. Szeptember jelentette az iskolát, a kora reggeli felkeltést, a taposómalmot. Elemisták, gimnazisták ma is így gondolnak, nekik még csak a szeptember a munka, nekik akkor kezdődik, ami már nálunk állandó: a megállásnélküli, szivar, egyhangú napok megszűlése.

Szeptember a nagytakarítások hónapja, melyből egyformán írta ki háztasszony és háziúrunk alkalmazott. Szeptember a társasági felkészülés hónapja, túszja, szén, iskolakönyv, írka, ruha és mindenfajta számla, a családapa jobban iszad gondjaiban, mint a legforróbb júliusban. Szeptember az a hónap, amikor leggyakrabban hangzik fel, a sajnós, ma oly népszerű és állandó kérdés: mielőtt honnan vegyem? Szeptemberben térnek vissza a nyaralók, mámoros fejjel és üres szébbel. Szeptember a legszomorúbb hónap, különösen a mai nyomorúságos világban és nálunk mégis kedves, mégis híres, mert Budapest szeptemberben a legszebb. Igaz, a virágok hervadnak, a levelek hullnak, a csicsórgó madárkák melegbél tájképpé váltak, de a színházak nyitnak, az éjszai mulatók megkezdik az üzemet és beköszön a politika eseregése. Szürke hónap a politikában lentébbszőr. Szürke, igénytelen, de rendszeres vagy a kedvet, vagy az előkészületet jelenti a későbbi viharoknak, akcióknak, avagy kései utóregése észlelhető nyár-előtti ügyeknek.

Régi boris szeptemberek jutnak eszembe. Az első véres szeptember: a németek átvonulása Belgiumon, Anglia hadüzenete. 1914. Milyen régen volt, mégis milyen közel. És néhány év múlva: a bolgár összeomlás, a vég kezdete, parlamenti viharok, nemzeti tanácsnak nevezett társaság, Wekerle Sándor, a király utolsó miniszterelnöke, ott ülnek a magyar országház termében: Vajda Sándor, Pop Csicsó István, Jurgis Nándor, Ossolinek András és néhány hét múlva gróf Tisza István mondja: „A háborút elvezettük...” Hullnak a levelek, borongós ősz nap van, valamikor II. Vilmos német császár azt mondotta: „Mire a levelek lehullanak, vége a háborúnak.” A levelek lehullottak, fiatal, drága, ortallan vér és élet is hullott észrevel, észrevel és vége lett nemcsak a háborúnak, de a szép, nagy, boldog Magyarországnak is. Vége lett, míg fel nem támad, feleszmét még az igazság!

Nekem is van két szeptemberi emlékem. 1917-ben a kis Ada Kalesh szigletén jártam. Drót-sővény fonta be minden oldalról és a gyönyörű aludnai partoktól 4 méterre nézett feléje: Magyarország, Bulgária, Románia, Szerbia, Törökország, és buzgó imádkoztak a meszetben, amíg nyárfél is röpködött a gránát, dörögtek az ágyúk. A templom tornyában csendesen pihentek az eltvedt golyók. Rövid idő előtt itt táncolt a halál. Csend volt mindenütt már, amikor arra jártam. Lövészárkók, tábori konyhák maradványai emlékeztettek arra, mi volt itt néhány hét előtt. És a parton, Orsovánd, a magyar parton egy kis fakerezt állott. „Itt nyug-

szik egy ismeretlen magyar hősi!” Ez állt a kis táblán, semmi más. Ma, amikor az ismeretlen adófeltevőnek igérvék szobrot, önkéntelenül is eszembe jut ez a másik ismeretlen. A sok ismeretlen halott, a sok ismeretlen élő, akiknek sorát, életét, az ismertek intézik játszva, könnyűden, mindenütt szerzte a világban. Eszembe jut ez a kis magyar tábla a megszállott területen, ott, azok között, akikről mint kisebbségről oly hamar és unottan tájékoztatul és szív nélkül döntöttek most Geufben. Eszembe jut az országi fakerezt, az ada kalcsi eszakkikülföldi, a kereszt, amely az igazi kereszténységet, a martíriumot jelenti, a kereszt, amelyre ott egy ismeretlen hőst és Trianonban egy ezeréves országot feszítettek, a kereszt, amelyből nálunk kurzust akartak csinálni, fűtőkést kivántak belőle faragni és fejbeverni azokat, akik kereszténység alatt mindig Krisztus tanait, a szeretetet, a felebaráti megbecsülést, a megadást vallották. És hallottam, olvastam a demagógia szavát és igazgatóit, az „rohadt keresztények!” esatakidátást igazi magyarokra és igazi keresztényekre és én arra az ismeretlen magyarra gondoltam, akinek a teste ott porlad oláhok földjén, ott málik, az elrablott földben, melyért hiába hullott vére, hiába lett hős. És amint a sok ismeretlen adófeltevő állereiből létesülnek itt-ott nyílt és titkos alapok és ezek kavicsain épül a szandás és vegtől az állam, így úgy az ismeretlen hősök csontjain élnek valamennyien, akik még itt vagyunk, és ezek kihullott vérű elősköndek egycsek még ma is, mikor ők szegénynek már évek óta pihennek.

Volt egy jó példásom, gimnáziumi osztálytársam. 1915 szeptemberben már nem ült velünk a padban, hanem a vonaton, harctéri vonaton, marhakocsiban, ment a végődra: a Piacra, mellé. „Viszontlátásra!” egy búcsuzott lökünk és többre nem láttuk ott maradt ő is, mint ahogyan sokan mások. Most szeptembertől én is jártam a Piacvél, vídóm kanyaj verte fel a vasúti fülke esendjét, párosokét, utastak Velencéből hazra, zöldelő földék hót szaladt a vonat, mezőkön át, ahol két ország fiat állottak szemben egymással, mindkét ország színe: piros-fehérszöld! Piros vérük hullott, fehér ártatlan lelkek szállt az égbe, zöld fű nő ifjan elhalt testük felett.

Nyaralók ülnek a vonaton, jönnek Pestre, vége a vakációnak, itt a szeptember. Szeptember, mely Pesten a legszebb. A fürdőhelyek kiürülnek. Vége a szezonnak. Kezdődik a pesti szezon. A pesti szezon pestieknek, de érthetetlen módon külföldieknek nem. Pedig Budapest a legszebb fürdőváros. Az Engadin fürdő: Tarasp, St-Moritz, Arosa, a svájci és olasz tavak, a tengerpart kiürül, jönnek a vonatok, jönnek a pestiek. Egy ilyen vonaton jöveék én is. Milano szüdesítés forgalma után a pesti ucca automobilbeszélők közé, Velence Jambó-énekéből Lendvai beszédéhez, a két olasz ég alól Budapest füstje és korma ad, Davos tiszta légtöredéből a mi szomorúan kuszult, zavaros helyzetünkbe, Bern csöndes, munkás „parlamentjének” karzatáról a magyar politikába, mely van, akinek üzlet, kinek érdek, kinek sport és jödeék és néhány becsületese idealistának munka, szeretet, tisztesség, a régi Hungaria fényének, demokráciájának visszaszerzése. Gonderthes arok közt, görnyedtetül emberek közt, fáradt, küzdő polgárok közt halogynak a Körönk és megesdököl a mi legkedvesebb Budapestünk nap-sugara, a remény, a hit mosolyja, a szeptember, a legszebb budapesti hónap.

Dr. Vázsonyi János.

Tapasztalt asszonyok

bevásárlásuk alkalmával mindig tudatosan „Franck-kávépótlék”-ot a „kávédarálóval” követelnek . . .

Vajjon miért? . . . Mert fontos nekik pénzükért praktikusán vásárolni.

— Azután már nem volt részt, csak a városi politikában. A főváros pénzügyi bizottságának volt tagja, iskolászeki elnök és igen sokat foglalkozott a tanítók és tanítónők dolgaival. Szereték is, gyakran meg sem lehetett morálni ebben a szobában, annyian gyűltek itt össze tanítók és tanítónők, hogy tite bándcsot, támogatást kérjenek. És ő mindenkin segített.

— De nemcsak a tanítóság ügyeit viselte szíven az apám. Sok jót tett ő másutt is, ahol gyámor, betegség, szükség segélyért küldött. Egyik megalapítója volt a Vukok Országos Egyesületének.

A fűi szeretet lángot Leitner István szavaiból. A halkán pergő szavak meghatott sorából egy szakállas, nemes vonású arc bontakozik ki, Leitner Adolf arca, a bankvezető, a nagyvívű ügyvéd, a harcos politikus, aki egész életét abban töltötte el, hogy segített a léglakát hordozni annak a szent épületnek felépítéséhez, amit Vázsonyi Vilmos kezdett építtetni Magyarországon, hogy hallkta legyen az emberi egyenlőség, testvériség nagy eseménye.

A Polgár rádiója

Kecskemét város képviselőtestülete rendkívüli közgyűlésen tiltakozni fog ellene, hogy az ország fővárosa ezentúl ne ő, hanem Hajdúnánás legyen.

Használt régi koronát ne dobja el, Pénzügyminiszter „új koronát” csinál belőle. Csak azt nem mondja meg: hányból?

Magyar Jövőnek Miskolc: múltadban nincs öröm, Jövődben nincs remény.

Tiszáról még ki fog derülni, hogy nem is a gyilkosok ötétek meg, csak a tettesek vannak meg, a gyilkosok nem. Csongrádon csak gyilkosok voltak, tettesek nem.

A kiscgazdákat végre sikerül kitenni az egységes pártból. Pedig az egységes párt ő érték alakult. Nyilván már kezdetől fogva abban volt egységes ez a párt, hogy a kiscgazdákat onnan kifuzionálja.

A tandíjmentességek

kérdésénél megint a takarékos és a gazdaságosság elvét hangoztatta a főváros tanügyének a vezetője. Csodáltság módon éppen Wolffék, akik olyan szívesen íhatkoznak eszei celokra, nem tudják megérteni, hogy az iskola nem gazdasági vállalkozás, a tanítvány nem a nyeresékedést és a jövedelemcszerzést szolgálja és a kultúrát nem lehet kettős könyvtel-alapján ki-mérni. A BESZKÁR-ból lehetett részvénytelenségség csinálni, igazgatókkal és tantimékekkel, de az iskolát nem lehet részvénytársasági alapra helyezni, az iskolának nem az anyagi bevételek a fontosak, hanem a szellemi eredmények. Csak Wolffék azok, akik az iskolákat először tekintették hatalmi pozícióknak és az iskola a védelmében most a tanácsnok próbálja az iskolákat gazdasági elvekre helyezni. „Az iskola nem kaszinó” — szokták mondani a régi tanítók, ha a diákok az osztályteremben trécseltek, Wolffék kasszínót is csináltak az iskolából, pártverődtek is, most már igazán csak az volna hátra, hogy részvénytársasági alapra helyezték és beültessék a maguk embereit a direktori stállumokba.

EMLEKEZZÜNK

Leitner Adolf özvegye és fia elmondják emlékeiket a demokrata párt bölcsőjéről

Csengetek először, megnyomom a csendűt másodszor, harmadszorra jó ideig ráfeszítem ujjamat a csendő gombjára. Betárol semmi nem. Végre a konyhaiajtó felé kerülök és egy pillanat múlva szemben állok Leitner Adolf úr-nak, a Demokrata Párt egyik megalapítójának özvegyével. A tüszely mellett állt káprált arccal, fűzőkánál a kezében és fiatalos kevével magyarra valamit a szakácsnőnek, aki megértte fejbőlállással nyugtázta a tantást.

Beinvitál a dolgozószobába. Leitner Adolf dolgozószobájában, az eltarult írdasztal mellett most egy vállas, meggyerő arca jaltalembor dolgozik, Leitner István, Leitner Adolf fia.

— Majd a fiam megadja a szükséges felvilágosításokat, — mondja Leitner Adolf höfélerháji özvegye. — Ő talán jobban is tudja elmondani a dolgokat, mint én.

Ezzel már el is köszön és kistel a konyhába, folytatni a felbeszakadt magyarázatot.

— Az apámról beszéljek, — kéri Leitner István.

vagy Leitner Adolfról, a politikusról, a demokrata párt egyik megalapítójáról? A politikusról kevés mondanivalóm lehet, hisz a demokrata közönségnek nem tudok róla úgy sem újat mondani. Amikor Vázsonyi Vilmos megalapította a demokrata pártot, apám már ott volt az oldala mellett. A főzés eszme hozta őket össze. Sokáig nem volt még ezután részt az országos politikában, amíg 1900. évben, Vázsonyi kivándorlására és barátai unszolására fel nem lépett Miskolcon Soltész Nagy Kálmánnal szemben. Meg is választották és ezután Miskolc kövele maradt két cikluson, tíz éven keresztül. A harmadik választásnál Khuen Hédervár Károly lépett fel vele szemben. A kormányknak kellett a miskolci kerület, minden eszűk megragadott, hogy apámat legyűrje. Apám esendes ember volt, amikor látta, mi folyik-kerületben, milyen eszközöket alkalmaznak vele szemben, félretárolt, visszalépett. Pedig nem kellett volna neki Miskolcon fellépnie, ajánlották neki kerületet máskül is, ahol ellenjöttje sem lett volna, de ő ragaszkodott régi kerületéhez. Inkább akart megbújni Miskolcon, mint nyugáni másutt.

Séta a cseh Komáromban

A vonat még Komáromban, a magyar Komáromban áll meg, azután alig száz lépés és megáll a határ, egyelőre még mindig a magyar határ, hogy van-e határeléptési igazolványunk. Mert a hid, amelyről úgy tudtuk, hogy partoktól kől össze, a Duna folyam, amely mindig országokat kapcsol egybe, most elválaszt, most határ.

A határ cseh része a hid közepén van. Ok már jobban kidomborították, hogy itt választóvonal van. Lekezetben egy szorongás van a hid közepén s este ezt lezárják, felakasztják. Nincs átkelés se ide, se oda. A jó Isten a megmondhatatlan, hogy mire jó ez — nemcsak a lezárás, de egyáltalában a nagy elvárkozás, de a jó Isten nem nyilatkozik. Bele kell nyugodnunk, hogy hetköznapon este hét óráig túl, vasárnap pláne már felhatható a rácson túl nincs világ.

Hát nincs.

— Azért csak meg vagyunk — mondják a cseh Komáromban és még vannak úgy, ahogy eddig voltak. Az úccsok magyar beszéd, a boltokban, üzletekben cseh pénz, de magyar alku és a hivatalokban is magyarul kell éretni a felekkel, magyar tárgyalás. A hivatalos hirdeményeken az első a tót szóval, de sehol nem hiányzik a magyar sem. Még az aláírásban is ott látni, hogy: városi tanács.

S a városi tanács nem bolygat sokat. Meghagyta például nemcsak a régi uccaneveket — mind egyáltalán — de még az ucca névelőszókat is, a magyar főbúkat. Még csak azt sem látta meg, hogy a magyar mellé tót is tess. Dehogy. A Vármege ucca most sem Zsupanaka ucca, most is csak Vármege ucca. S minden egyéb ucca is megmaradt annak, ami volt: Széchenyi ucca, Baross ucca, stb. Erkölyesség, nemzeti érzékenységet, úgy látszik, nem akarják bolygatni.

Egyéb érzékenységet sem. Így van aztán, hogy a város minden egyes lakója valahogy mentes maradt mindenfajta megkötöttségtől. Mag t. i. a hídnak való lezárás kivételével. Még kell mondani, hogy igenis megvan a szabad mozgás a városban minden téren, minden vonatkozásban. A hatósági gyámközlésnek nyoma sincs.

Azohogy egyben mégis, de ebben inkább jól esik,

semmit sem terhes. Egyik üzletben is, másikban is ott látjuk, hogy:

Zsoranije vngomac. — Koldulás megvalvta. A hatóság nem szereti, ha a kereskedőket zaklatják még akár a koldusok is. (Nálunk bizony még ott tartunk, hogy ezer járszó is kevés, a kereskedő nem tud megszabadulni a — hatósági zaklatástól sem). A kereskedő legyen, eladja és tegyen eleget állampolgári kötelességének, akkor nem zaklatja senki. S a nem kereskedő szintjén. Itt nincs tilos néma és nincs egyéb tilos, csak ami természetüelég tilos.

Külön fejezet a katonaság. Komárom vár volt és katondóros. Valamikor régen — lehet vagy harminc esztendője — hosszú esztendőig keserves harcra került, míg a hadvezetőség nagy kegyesen megengedte, hogy a vár falát egy kis helyen átörjék, hogy egy vágykaput láthassunk felé. A Pozsonnyal és a Csalóközrel való összeköttetés, illetőleg az összeköttetést szolgáló és létrehozó vasútnak kellett volna a vágy, meg a falatörés, de a hadvezetőség mit bánt gazdasági érdeket, közlekedést s ezer más, nekí a várfal volt a fontos és egész sor magyar kormány hadakozott azért a kis falért, amig nagyhezen megkapta. Enyire katonaváros volt Komárom.

Most cseh katonasága van, de csak a városban. A városban alig látni katonát. A vár előtti parkban, az Angliában még meghalgtatik a zenét; de de a városba nem igen jönnek. A város a polgársága.

A várat, a híres régi várat nem bántották. Meghagyták úgy, ahogy kapták. S szemben, a magyar részem még ott van a várból az, ami a miénk maradt. Így áll egymással szemben a két vár, amely valamikor egy volt s csak együtt volt egész. Mint ahogy a város most ketté van része is, mint ahogy a Duna két partja is igazában csak együtt egy.

A Klapka-szobrot is meghagyták. A szobrot, Magut Klapka Györgyöt pedig egyszerűen kisajátították maguknak. Kisültették, hogy Klapka tót. Így aztán hős is lehet, szobra is lehet.

Hát nekünk így is jó. Nekünk Klapka így is Komárom legundós hőse, nagy megállatásója, sok ezer jó magyarunk megmentője maradt. És szobra meg maradt egyelőre több köteleknek, amely bennünket az elcseszelt, a megpirított Komáromhoz, a mégis csak magyar, a mindig magyar Komáromhoz fog fűzni.

megtámadta a német jobboldali szervezeteit is. A történelem ismeri az igazságszolgáltatásnak ezeket a láthatatlan és fellsmerhetetlen eseteit és Rathenau kioldó vére nélkül talán Németországban is megörülhetett volna, hogy a jobboldali politika szelleme az ismeretlen új emberök köréből, előkelőbb régiókba emelkedett volna e felőltilta megnyitkozásokból, felőltilos kormányfűrtől, beszédekkel szűkült volna fel. Rathenau halála kilenven százaléban részben azért, hogy Németországban a jobboldalt akkor is keserves csalódás érte, mikor jelteltét dandalmán sikerült felétnie a biralmi elnök székébe és Rathenau halálának az a következménye lett Németországban, hogy a fajvédőjeltet biralmi elnökségének idején, sőt elnökségének kezdetén Lipcsében már uccát is neveztek el Rathenauról, a német fajvédők mártírádázatóról.

Ezer éve Borsodhoz farfozik Bélapátfalva, de közlekedni ma sem tud Miskolccal

Borsod vármegye nyugati határán, az eger-pütkői helyértérdek vasút mentén fekvő Bélapátfalva község eljárársága legutóbb egy határozatot hozott, amelyben arra kéri Borsod vármegye törvényhatósági bizottságát, hogy a község Héves vármegyéhez csatlósítsák.

A magyar közigazgatási életben páratlanul álló eset nagy megbotránkozást keltett Miskolcon, ahol a vármegye állandó választmányja kedden, szeptember 22-én tárgyalta a fura kérelmet. A bélapátfalvások azt hozták fel indokul, hogy a község közvetlenül Héves megye határán van, Ezer lőszomszédságában, míg Miskolc nagyon távol fekszik Bélapátfalvától és a rossz közlekedési viszonyok mellett ez a jelenlegi megközelíthely nehezen közelíthető meg. Ezen indokok dacára, Borsod megye választmány elutasította a kérelmet, sőt lokális szempontból hűtlenségen minősítette. Bélapátfalvának a tradíciókról való lőveten megfélelmezését. Ezen község ugyanis Szent István királyunk óta Borsodhoz tartozik, sőt történelmi nevezetessége is szert tett, amennyiben az ugyancsak Borsodban levő Muhlpusztáról a tatárok elől menekülő IV. Béla király itt pihent meg.

Hogy azonban mégis csak tegyenek valamit a község érdekében, elhatározták a törvényhatósági választmányi ülésen, hogy felírják a kormányhoz Bélapátfalva részére létetendő jobb közlekedés végett, mivel Bélapátfalva — az ezeréves tradíciók ellenére is — bizony elég messzire esik Miskolctól.

Szigorúan törvényes alapról

szavalt mostanában Wolff Károly. Oh, ő mindig szigorúan törvényes alapról szavalt s közben az alap is meg a törvény is beleszállt, szegény. Ezáltal Várogy Gyula halála, illetőleg a halálosét folytán megüresedett állás betöltésének szüksége rángatta elő a szigorúan törvényes alapot. Várogy Gyula állására ki kell majd írni a pályázatot. Azaz, nem a megüresedett tanácsnok állásra, hanem a még Szanovszky halála óta üres tanácsnok főjegyzői állásra. Már most Wolff Károly kijelenti, hogy ő és pártja szigorúan törvényes alapon állnak, ez az alap pedig azt diktálja, hogy a megüresedett állást csak a B-listára helyezett tanácsnok valamelyikével tölthető be. Tetszik már látni a lőhábat! Tehát vagy Schöberl vagy Till. Ezért kell most egyszerűen a szigorúan törvényes alap. Milyen kár, hogy ez a szigorúan törvényes alap most — nem alkalmazható. Itt most nem kizáról való új munkaerők feltételéről van szó, hanem arról, hogy az amúgy is már fővárosi szolgáltatásban levő alkalmazottak közül egy nagyobb ranghoz és hatáskörhöz jusson. Erről van szó, Wolff úr, de azért csak tessék megmaradni a szigorúan törvényes alapon. De igazán megmaradni, mert eddig néhányszor le méltóztatott siklani róla.

Hajdunánástól Berlinig

Klebsberg Kunó gróf, mint értesülünk, Hajdunánástól egyenesen Berlinbe utazik, amelynek egyetem előadásokat tart a magyar kultúról.

Táine a környezetet határozottan magyarázza meg a művészi teremtés ihletének az irányát. Ha Berlinbe megjelölje és hangulata némán és észrevétel nélkül megjelölje Klebsberg Kunó grófot, akkor okvetlenül meg kellene éreznie Walter Rathenau szemlét. Rathenau, aki a német közgazdasági élet és a gazdasági filozófia irrodalom magas szférájából került a külügyminiszteri székbe, annak a szemlének lett az áldozata, melynek Klebsberg Kunó gróf hajdunánási beszéde szót, melyet a felekezeti elfogultság úgyse fűgít, mely Rathenau vallását a nemzeti oly megtámadásával azonosította s mely Rathenauban, csak azért, mert nekik nem tetsző templomban imádták az Istent, a német hazát és a nemetségi ellenségét áldozta. Fenyegető gúnydalok, igaztató beszédek és hírlapi közlemények tízen edződtek meg az a golyó, mely Walter Rathenau életét kioltotta, de az ő életével együtt halálra

MODERN BUTORSZALÓN
Telefonszám: J. 56-08

Ullői út 14, Baross ucca 11. sz.
Szolid, olcsó kiszolgálás. Csapár Nándor

Az orvos hivatásáról

tarított előadást Korányi Sándor báró, akit Grösz Emillel együtt melegen üdvözölt az egyetem és tudományosság világából az alkalmából, hogy nyárcsúzdát és tőlük be látogatott és akiknek ünnepélyes halás tisztelettel csatlózik az egész magyar társadalom. Korányi báró szerint az orvos tudomány feladata az, hogy a tudomány igazságait keresse ahhoz a célhoz, hogy az emberi szenvedéseket enyhítse. Korányi és Grösz professzorok elvételeken érkezhettek át ünnepnapjukon, hogy az orvosi hivatásnak ez a nemzeti feladatát sohasem létezését szem előtt. Talán csak az fogja őket fájdalommal ellátni, hogy nekik és azoknak a nagy szemeknek, akiknek munkájához ez a nemzeti szűv élet leírásért, akadály nélkül utánuk is, akik az orvosi hivatástól elterelődtek és a tudomány helyett a politika életből voltak le olyan törvényeket, melyeket az emberi szenvedéseket nem enyhítettek, hanem szaporították. Az orvosi karok voltak a numerus clausus legéréséből támasztó és Korányi báró szavai alapján meg szeretnék kérdezni ekeztől az uraktól: vajon enyhítik-e az emberi szenvedéseket azáltal, hogy komoly, ambíciós, magukban hivatást érző fiatalembereket elzárják a megtekintől, a szenvedéstől.

XV. magy. kir. Osztályosorsjatek.
A KÖVETKEZŐ FŐELÁRUSÍTÓK
KÉRÜLTEK SZERINT
AJÁNLJÁK SORSJEGYEIKET

II. ker. **Dembinsky B. bankház**
Tudor-utca 5/c.

GORZÓ ÉS TÁRSA BANKHÁZ
IV. Pálfi Sándor-u. 9

IV. kerület **HECHT** BANKHÁZ
Ferenciek-tére 6

KISS Károly és Társa
BANK Rt.-t.
Kossuth Lajos-u. 1. Tel. J. 154-92

IV. kerület **REDLICH** BANKHÁZ
Kecskeméti-utca 11. sz.
Telefon: József 104-40

TÖRÖK A. ÉS TÁRSA
bankház Rt.
Szerb-tér 3. sz.

IV. kerület **Guttman Géza**
bankház, Szabadság-tör 6.

V. ker. **Nemzeti Pénzváltó Rt.**
Tel. 163-40. Alapít. 1900. Vörösmarty-tér 1.

SCHWALM BANKHÁZ
Nádor-utca 34
Géza-utca sark.

BENKŐ BANK
Rt.
ANDRÁSSY ÚT 60.

VI. kerület **DEÁK és Dr. ORDÓDY**
bankház, Andrássy-ut 16. Telefon: 189-99.

MAGYAR BANKEGYESÜLET
részv.-árs. Teréz-körút 27. Alapítva 1900. Telefon: 47-35.

SALZER ILLÉS
VII. Halás-utca 16.

KELLNER G.
bank- és váltóüzlet, Wesselényi-u. 35

VII. kerület **Kiss Károly és Társa**
bankház főköja: Erzsébet-körút 15.
Mártony Arnold
Kertész-utca 50.

ZERKOWITZ BANK
Thököly-ut 2.
Tel. József 2-84.

Dr. Ohldi Gézmán Leoné
József-körút 37. Telefon: József 6-66.

VIII. kerület **Schuchtar bank**
Ullői-ut 6.
Tel. J. 22-93.

SZIKLAY BANK
BAROSS-TÉR 2.
TEL.: J. 22-03.

SZÜCS BANKHÁZ
JÓZSEF-KÖRÚT 9.

Feladta: **Leopold Gyula** hirdetővállalata, Erzsébet-körút 39. (Alapított 1866.) Telefon: J. 121-55.

SZÍNHÁZ ÉsŐ

A Magyar Színház legközelebbi újdonsága John Colton és Clemence Randolph „*Eső*” c. drámája lesz, mely Sommershet Maughan világhírű regényének dramatizált formája.

A Csendes Óceán egyik szigete a cselekmény színpontja. Boldog tudatlanságban élnek itt együtt paradicsomi szépségű környezetben a benszülöttek. Nem ismerik a szomorút, mert a szomorúság fogalmát még nem oltotta beléjük az ú. n. civilizáció, egyszerű lelkük előtt ismeretlen a bűn fogalma, mert bűnságuk nincsenek és azt a keveset, amire szükségük van, telli marokkal szórja rájuk a bőkezű természet. De megérkezik köztük egy amerikai hittérítő, típusa annak a fanatikus modern inkvizitornak, aki a tevélygő lelkeket akár erőszakkal is az üdvösség útjára akarja terelni, aki azt mondja, hogy a test nem számít, a lélek minden és ki kell űzni a földi paradicsomból azokat, akik úgy vélik, hogy a földi élet is megadhatja a teljes boldogságot, hogy a hívők paradicsomban hely juthasson számukra.

Ennek a fiatal, fanatikus hittérítőnek útjába akad a szigeten egy leány, aki San Franciscóból menekült oda a börtön elől. A hittérítő a könnyűvéru leány lelkét akarja megmengetni és ezért elhatározza, hogy visszaküldi San Franciscóba, hogy ezzel kiemelje őt a bűn főtől. Sikertől is elérnie azt, hogy a sziget kormányzója elrendeli a leány visszaküldését. És ekkor játszik bele a történetbe az eső, a híres trópusi eső, amely hetekig esik szakadatlanul, kiszítja nedvesen forró lehelletével a velőt az emberek színtáblájából és megöli az akaratereket. Lángolásra készíti a vért, kivánós teszi a testet és ebben az atmoszférában a leány és a hittérítő hetekig kénytelenek

egy fedél alatt élni. A hittérítő imádkozal tanítja a leányt, akibe átsemperteti a maga tisztá, fanatikus hitét. De egy forró éjszakán a hittérítő józan lelkét is rabul ejti a trópusok mámorra, a vér elhallgatja az ész tiltakozó szavát- és a hittérítő magáévá teszi a leányt. És ennek az éjszakának emléke újra visszasülyeszti a megisztult nőt a régi főtérbe. Megszólal a gramofon, előkerül a tükör, a festék, a hittérítő pedig szőgyenében, hogy saját törvényét maga eső-folta meg, elpusztítja magát. A leányt pedig egy katonai elviszi magával egy másik szigetre.

A hitmagyarázat és a tudomány, az östermészet és a civilizáció viaskodása a darab. Gyönyörű, hatalmas szerepek vannak benne. A hittérítő (*Caort* Gyula), akinek vallási fanatizmusával és elfogultságával egy orvos (*Z. Molnár*) emberbaráti jósága, felvilágosodott megértése áll szemben, a leány (*Tükös Ilona*), aki a főtől a lélek magasabb régióiba emelkedik, hogy újra elsüllyedjen a régi bűnben, a hittérítő felesége (*Péchy Blanka*), aki férje kivánságára csak felesége, de nem asszonya urának és aki a harmadik felvonás egy gyönyörű jelenetével hirtelen magára eszmélésében azt kéri magától: *Ez volt az én igazi életem, hiszen én valaminek anyja akarlam lenni, a katona (Zithony), a jókai kocsmáros, aki nem képes megérteni, miért avatkoznak az emberek egymás életébe. De a legszebb és legnagyobb feladat mégis a rendező (*Vajda László*), aki hetek óta tanulmányozza a trópusi szigetek életét és szokásait a földi irrodalmat, természettudományt műveket, hogy látna adja vissza a történetet millióit. A trópusi esőnek — melyet három felvonásan keresztül lát zuhogni a közönség — szcenikai beállítás külön szenzáció lesz.*

manóit, családi erkölyjét el kelljen adnia, és a Nadja, a kis láncosnő az utolsó felvonásban sok bizonylaton túl egyzessé lesznek. Ami ezenkívül szellemes fordulat és mulatózó homoktánc, *Arzav*ünk szerint elősorban *Harsányi Zoltán* a fordítónak számlájára írható. A szereplők közül *Labas Juci*, aki a láncosnőt személyesítette meg, művészi pályájának jelentős állomásához érkezett. Eneken, Jókiban, külső megjelenésében ma már ő a nagy primadonna megtestesítője. *Nador Jenő* dalilás és szépíróval nygherec, *Halmay Tibor* boszorkányos ügyességgel léncel és kacagatóan mőkázik. *Sarkady Aladár* szintén sok derűt percelt szerzett a közönségnek. Nem lenne teljese beszámolóink, ha meg nem emlékeznénk az érdekes, kubiata ízü díszletekről és a pompás ruhákról, amelyek ötlettel *Faragó Lajos* színdísz fantáziájában születtek meg. A közönség nagyon melegen fogadta az újdonságot és rengetegszer hívta a felvonások után a kitény szereplőket és a szerzőket.

A Fővárosi Operettszínházban minden este: **Az orlov.** Kezdeté fél nyolcekor.

Orszó balett Budapest. A klasszikus tánc budapesti rajongói rövidesen ilyenfelelathoz jutnak. *László Odón*, aki fáradatlanul dolgozik azon, hogy a Király Színház repertoárját minél változatosabbá tegye, megállapodott Ivan Pelennevel, a cári balett társulató alakult Kamarabaletti igazgatóval, hogy társulatóval Budapestre jön és két héten keresztül bemutatja világhírűvé vált pantomimját a budapesti közönségnek. A vendégszerelés időpontja még bizonytalan.

Baklanóff búcsúestje legnagyobb szerepét. Scarpát énekl holnap, szombaton a *Városi Színházban*, Toscát *Pallay Matild* énekl.

A „*Haláltánc*” a *Renaissance Színházban*. *Somlay, Forgács Kozsi, Gellert.*

A legszebb zene, a legmulatósabb szöveg az *Anna-bál*, amely szombaton, 26-án, kerül bemutatásra a *Király Színházban*.

Szonkin és a főnyeremény — *Juskenics* világhírű tragikomédia *Kabos* és Jövő héten szerdán a *Renaissance Színházban*.

Rátkai fellép a „*Régi jó Budapest*” századik előadásán.

Artemberek premjerje a *Vicszínházban*. Pénteken. A világhírű szindarabnak a főpróbán szenzációs hatása volt.

Az *Anna-bál* bemutatóját elhalasztották technikai akadályok miatt szerdára, e hó 30-ára. A szombati bemutatóra előrelátott jegyek a szerdán, 30-án tartandó bemutatóra érvényesek, a második és a többi előadásokra váltott jegyeket becserekl a *Király Színház* pénztára. Ezek szerint a mai főpróba is elmarad, a főpróbara küldött meghívók kedden délelőtt fél 11 órá kezdettel teljesen zártkörű sajtófőpróbara érvényesek. Az *Anna-bál* szerdai bemutatásáig minden nap, a *Régi jó Budapest* kerül szíre.

Masa pénzt keres a *Magyar Színház* legnagyobb vígjátékiskeré: *Masa; Tükös Ilona.*

Miss Uptodate: a *Bélvárosi Színház* jövő heti újdonsága. A *Gerald-vígjáték* (Ha akarnám...) nagy sikere mellett, másóra változatosságtételére, új, briliáns vígjátékot íktat másóraiba a *Bélvárosi Színház*, *Gustav Davinák* „*Miss Uptodate*” című darabját, melynek cselekvő hőse egy hipermodern leány, szenvedő hőse a férj, akit rendkívül mulatósgó módon sikerül megfognia. A leányt *Ilosvay Rózi*, a férjét *Taray Józsa*.

Mi történt a városházán

A *Bolgó* vendégek listáját Budapestben. A főváros a Szent Gellért szállóban vacsorát adott a tiszteltükre. A vendégek a polgármester üdvözölte.

Mintán a *külföldi kölcön* ügyében sikerült meggyezni a kormányval, dr. Sipőcz Jenő polgármester Budapest székesfőváros nevében aláírta az ostendei egyezményt.

Desső Elemér gazdasági felügyelő, a székesfőváros központi anyagszerző főnöke most ilte huszonöt éves szolgálati jubileumát. A városgazdasági ügyosztály nevében dr. *Bucsanóky Bertalan* főjegyző üdvözölte az érdekes jubileusát.

A *Népszínház ötvenéves jubileuma* alkalmából a demokratikus ellenzéki blokk összehívatta a népszínházi bizottságot.

Városy Gyula tanácsnokot hétfőn temették. A főváros nevében dr. *Sipőcz Jenő* polgármester mondott búcszókat.

Az új *Szent János-kórház* harmadik fűdibeteg-pavilonját szeptember végén nyitják meg.

Az *Autótaxi-vállalat* headványt nyújtott be a városházán, hogy egyhávi próbaidőre a kis-taxi díját lesszaltja az alapszí 5000-szorosáról 4500-szorosára, a nagy-taxiért 8000-szeresről 6000-szeresre. A tanács hozzájárult az előterjesztéshez. Az új tarifa október elején lép életbe.

A tanács utasította az egyes ügyosztályokat, hogy a jövő évi költségvetés összállításához szükséges adatokat haladékl nélkül dolgozzák fel.

A *köteleződi ügyosztály* felhívta a Beszárkót, hogy a *szakszaktatórok új megállapítására* tegye meg az előkészületeket s a kiforgató szakszaktatóknál lehetőleg állítsa vissza a régi állapotot.

Borvendég Ferenc tanácsnok és *Paulovics Géza*, a vízművek vezérigazgatója Párisban az új vízvezeték tanulmányoztak. Tapasztalataik alapján októberben javaslatot dolgoznak ki Budapest vízellátásának javítására.

A közoktatásiügyi bizottság elfogadta az ügyosztálynak a *tandijmérésekre* vonatkozó előterjesztést.

Művészek és bohémek találkozóhelye

Károly-pince étterem

átalakított külön helyiségekben

VIII, Bérkocsis ucca 12 (József körút sarok)

Vacsora magyar-francia konyha polgári árakkal. Pompás italok. Figyelmes kiszolgálás

Vezető: Dr. Jeney Sándor szlnész **Nyitva este 7 órától!**
Eddi és Czako muzsikál mandolinon, gitáron és bendzsón!

Úri társaság. Nagy érdeklődés előzi meg a *Vig-színház* holnapi bemutatóját, az a feszült várakozás, amely kifar egy oly rangú írónak, mint John *Galsworthy*. A nagy érdeklődés nem mindig a nagy siker előjele, legfeljebb előlegzetes bizalom a szerző neve iránt, ezt az előlegzetes bizalmat azonban teljes mértékben igazolni fogja a holnapi siker, amely a tegnapi főpróba után kétségtelenül és ószinte lesz. Az „*Úri társaság*” a ma véres problémáit vetíti elénk, szatíra mögé rejtj ugyan a súlyos igazságokat, de ez a szatíra csak közelebb hozza megértésünkhöz, jobban mondva azoknak megértéséhez, akiknek erre szükségük van.

Az úri társaság világháiban játszódlk le a bankár (Törzs) és a déleg kapitány (Lukács) harcán. Az antiszemita feloldozó katonatisztnak nincs nyáre, hogy egy fedél alatt, egy társaságban kell lennie egy zsidóval és ezt érezteti is vele. A bankár pénz-térceje elűnik, a kárvalott a kapitányt gyanusítja a lonással, aki „szemtelen zsidó” kiáltással utasítja vissza a gyanusítást. A végén kiderül, hogy a gyannu jogos volt, a kapitányt öngyilkos lesz és a tragédiának egy árftalan áldozata a porondon marad. A kapitány fiatal felesége (*Makay Margit*), aki férje szégyeném. életével fizet.

Glasworthy tökéletes emberismerettel és a jellem ábrázolás aprólékoságával építi fel történetét, melyet *Szép Ernő* ragyogóan fordított magyarra. A színház pedig a magyar színművészet oly elit gárdáját állítja a siker érdekében sorompóba, mely még kis szerepekben is, mint *Kürthy, Hegedűs, Szerey, Kertész, Boros, Góth, Bárdy, Jób Dániel* rendezése és *Vörös Pál* díszletei is részt kövelelnek maguknak a sikerből.

A *Régi jó Budapest* hat utolsó előadása. *Sci-Lazyi és Radó* rendkívül népszerű revü-operettjének

Szonkin és a főnyeremény — a *Renaissance Színház* jövő heti újdonsága. *Orszó* darabot mutat be jövő héten a *Renaissance Színház*; *Juskenicsnek*, a legmodernebb orosz drámaírónak tragikomédiáját, amely *Reinhardt* színházában hatalmas sikert aratott. A főszerepeket a *Bélvárosi-színház* legkiválóbb komikai erői: *Kabos Gyula, Makláry Zoltán* és *Vaszary Piroksa* játsszák.

Örmökönnyek, magyar-német-zsidó revü október 1-étől *Rott* és *Steinhardt* felléptével a *Kis Komédiában*.

Az *Anna-bál* szombati, Király színházi bemutatója iránt a közönség minden rétegeben a leg-elenkebb érdeklődés nyilvánul.

Örmökönnyek, magyar-német-zsidó revü október 1-étől *Rott* és *Steinhardt* felléptével a *Kis Komédiában*.

Szenzációs az „*Urleberek*”. Pénteken mutatja be a *Vig-színház* a világhíra újdonságot.

Örmökönnyek, magyar-német-zsidó revü október 1-étől *Rott* és *Steinhardt* felléptével a *Kis Komédiában*.

Pénteken a példátlan sikerű *Nóta vége* a *Városi Színházban*, *Honthy Hanna, Vigh Mancsi, Sziklay, Cselenyi*. Helyjárak 6-tól 58 ezerig.

Örmökönnyek, magyar-német-zsidó revü október 1-étől *Rott* és *Steinhardt* felléptével a *Kis Komédiában*.

Magyar Színház. *Masa* pénzt keres, *Masa; Tükös Ilona, Varigay gróf; Caort* Gyula.

Örmökönnyek, magyar-német-zsidó revü október 1-étől *Rott* és *Steinhardt* felléptével a *Kis Komédiában*.

Minden este: Az orlov. A *Fővárosi Operettszínházban* sorozatosan adják *Az orlovot*, az utolsó évek legnagyobb operettsikerét.

Az orlov. A jazzband virágzásának korában meg kellett születnie a jazzband operettnek is. Bruno Granischkötten vállalta a halás feladatot, hogy *Marshecka Hubert* szövegét, az emigrált orosz nagyhercegné és a kis orosz láncosnőnek szerelmi történetét jazzband metrumokkal zenésítse meg. A nem társágsoron mörög, de annál inkább népszerűsége hivatott feladatát azután a zeneszerző sikerrel megvalósította, pároks zenei ötlettel oldotta meg és bizonyos, hogy a budapesti kintornák hamarosan új anyaggal frissíthetik fel a legutóbbi operettek siker-telenség okából kikész nyűt lemezüket. A szöveg író alakjai régi kedves ismerősök, most is mulatótának, mint mindig és most is örülnek, amikor a nagyherceg, aki inkább a lakatoslegény sovány kenyerét eszi emigrációjában, semhogy az Orlov-gyé

Riskomédia **Magnyító műsor**
ROTT és STEINHARDT felléptével
VI, Révay ucca 18 Telefon 14-22

ma tartják meg a 100-ik ünnepi előadást a *Király Színházban*. Ezenkívül még ötször lesz alkalma a közönségnek a rendkívül mulatósgó darabban győzőnyörökdi és pedig: szombaton, vasárnap délután és este, hétfőn és kedden. A *Régi jó Budapest* öt utolsó előadása márcsétl helyárá.

POLGÁRI SZERVEZKEDÉS

Mi újság a pártkörökben ?

— Vázyonyi Vilmos lttbon. Többheti távollét után Vázyonyi Vilmos, pártunk vezetője, szerdán este Nobel Árpád társaságában visszerkezett Budapestre. Kimerülten és fáradtan utazott el, még az ő szívós és energikus természetét is megviselte az a hihetetlen munka, amit számára a városi választások alkalmából a küzdelem megszervezése, vezetése, a polgárság és munkásság hatalmas tömegének az ellenzéki küzdelem mögé állítása jelentett. Ostendében és Badenben pihent ki a nagy munka fáradsálmait és megpróbáltatásait és most friss erőben tért vissza, hogy ismét kezébe vegye pártja vezetését és jelenlétével kezdetét vehesse a komoly és eredményes építő munka a városban azoknak az elveknél megvalósításáért, amelyek a dandlrajutásáért a Demokrata Part küzdött és küzdeni fog a megvalósulásig.

— Demokrata Női Pártszervezet. A Kerületi Női Inézőbizottság szeptember 24-én tartott értekezletén úgy határozott, hogy a demokrata nők egyesületének hivatalos elnöke legyen *Demokrata Női Pártszervezet*. Szóba került ezután a karácsonyi gyermekfelhívás ügye, melynek előmunkálataiban a hölgyek nagy lelkesedéssel kívánnak részt venni. Megbeszéltek a wien tanulmányút, mely iránt egyre fokozódik az érdeklődés és mindig főben jelentkezők az útra. Végül kiegészítették a tisztikart. Az elnök segítségére két alelnököt választottak: dr. Bródy Ernőné és dr. Göl Jenőné. Titkárok lettek: Vadnay Olga és Román Ernőné. Pénztáros *Rubinsteiné*, ellenőr *Reichelt* Ilona.

ügysz dr. Louyi Géza. A Jövő esztendői értekezletén, október 1-én, *Pakols József* nemzeti ülést képviselő fog előadást tartani a nők politikai feladatairól. Vendégeket szívesen látunk.

A kerületi választmány demokratapárti tagjai kedden este a Központi Demokrata Körben értekezletre ültek össze. Melyen *Bródy Ernő* dr. tartott előadást a kerületi választmányról és feladatairól. Szombaton este tartja a kör ezidei első politikai vacsoráját, melyen meg fog jelenni *Vázyonyi Vilmos* is.

— A III. ker. Demokrata Társaság kultúrbirozsága szeptember 30-án, szerdán este 9 órakor ülést tart, melyen az idel kultúrprogramot dolgozza ki. — Az Erzsébetvárosi Demokrata Kör ismét megkezdte szokásos heti összejöveteleit. Minden esztendőnkön politikai, minden szombaton családi est lesz.

Demokrata naptár

Szeptember 26, szombat.

Központi Demokrata Kör. Politikai vacsora (8) — Erzsébetvárosi Demokrata Kör. Családi est.

Szeptember 30, szerda.

III. ker. Demokrata Társaság. Kultúrbirozság ülése (9 óra).

KÖZGAZDASÁG

Rendet kell teremteni a kamat-ársungelben

Hol késik a törvényes intézkedés? — Még mindig vannak 50—100 százalékos kamatok

Valamikor az inflációs időkben, mikor a korona értéke egyik nappal a másikra nem egyszer a felére is visszaesett s az értékesítőknek révén a hitelezőket ágyzólván a teljes anyagi összeomlás veszélye fenyegette, könnyű volt indokot találni a heti 8—10, tőt 15 százalékos kamatra. Hozzájárult még ehhez, hogy annakidején a mindenteljes grasszáló tözsedzési láz akárhány embert odavitt, hogy egyen s eladjon millióit meg millióit részvényeket — a differenciális nyereség reményében — anélkül, hogy ehhez valójában kellő tőkéje lett volna. Jött tehát a tözsedzőnyök, aki a tözsedés láz kulminációs időpontjában szinte minden fedezet nélkül engedte az ügyfeleit játszani, azaz a kellő tőkéket rendelkezésükre bocsátotta, de persze megfelelő horribilis kamattételek mellett. Ebből az időből dotalódik azután a heti kosztkamatok rendszere, s jellemző, hogy utóbb, mikor pedig már-már a magyar korona némi-pencse stabilizálódott, a pénzügyi kormány maga is heti 2%-ban állapította meg a késedelmi kamatot, semt csak az idén szállított le — megfelelő hhozás után — havi 1½-ra, azaz évi 18 percentsé.

A helyzet tehát az, hogy *van egy hivatalos kamatlábunk*, mely e pillanatban 9%, s viszont a *törvényhozás ennek a duplájával enged megtehetheti a késedelmes adást*. Ez azonban az éremnek csak az egyik s még hozzá a szobkik oldala. Mit szóljunk azonban azokról az állapotokról, amik a hivatalos kereskedelmi kamatok mögött sorakoznak fel? *A szegény embert még az ág is húzza* — a régi közmondás szerint. Ez azonban nem elég, mert a mostanában mindenteljes észlelhető uszarakamatok még valóságos szögveszélyes korházcsal vernek végig rajta. Holott

a korona stabilitásával megszűnt már teljesen minden morális és anyagi indoklása az inflációs időkre emlékeztető kamatoknak.

A tárgyilagosság kedvéért kötelességem megállapítatni, hogy úgy a Nemzeti Bank, mint a Pénzüntézet

Központ *veszélyessége* minden lehető igyekszik elkövetni a kamattorsóra szakszerű hidrájának az elpusztítására. Ehhez azonban *feltétlenül szükséges, hogy törvényhozás végre megfelelően rendezze az uszora-kérdést s mondja ki, hogy például a mostani időkben feltétlenül az uszora fogalma alá esik, ha az adóslát évi 20%-nál magasabb kamatot követelnek*. Ezt a mértéket azután a viszonyoknak megfelelően időnkénti rendeletekkel szabályozni kellene.

Az azonban sehogyan sem tartható, ami például a kamatok körül az egyes kiskamuknál végbemegy. *Ákárhány ilyen kiskamuküzlettel foglalkozó intézet a kereskedelmi kamatok és kezelési költségek címén heti 3—4%-ot is felszámít az ügyfelekné, ami egy ére átszámítva 150—200 százalékos is kitesz*. A kormány legelősi kötelessége tehát, hogy erős ellenőrzés alá vegye a kiskamuküzlettel foglalkozó fővárosi és vidéki kiskamukokat, miután ezek a legfőbb fészkek a szemérmelenségrel határos kamattorsorának.

Ugyanekas erős ellenőrzést igényelnek azok a kisebb pénzügyi alakulatok, melyek még mindig heti kosztületek alakjában nyelveznek ki hiteleket a megszorult számára. Itt legalább költségekkel és kezelési jutalékokkal igyekveznek kendőzni a számlagásra felszólított kamattételeket, s az ügyfél elé oly komplikált számítású jegyzékeket tesznek, hogy ember legyen a talpán, aki belőle ki tud okosodni.

Nem akarunk bővebben szólni a vidékről, ahol a megszorult termelőktől ugyanekas a legkülönbözőbb címek alatt igyekveznek a hitelezők a mai időkkel már sehogys sem összeférő kamatokot kiszátozni. Mindez azonban csupán azért lehetséges, mert a pénzügyi kormány még mindig habozik, hogy végre erőlyes kézzel belenyúljon ebbe a darázs-fészekbe, holott a hivatalos bankkamattól *alacsony-sága egyenesen hipokrisztis marad mindaddig, míg az adósok kellő megvédésére a törvényhozás nem tisztázza az uszora fogalmát*.

A sorsjegyekkel öztött manipulációkra jellemző fényt vet, hogy a Kézműiparosok kiállításra alkal-mával 40.000 sorsjegyvel adtak el s a nyeremények száma mindössze 300 volt.

A jelzálogkölcsönös pénzüntézetek körében újabbán erős mozgalom indult meg annak érdekében, hogy a közvilágosságban az eddigi tilalom megszüntetésével Amerikában kísérletet tehessenek aranyértéki jelzáloglevelek elhelyezésére.

A Jókal sorsjáték győztesére nyereményei általános feltétlenül keltenek. A főnyeremény 251 darabból 25 kg arany-érmét és 14 karát hirtelens ésszerből áll, melyek egy sorsjeggyel nyer-hetők. Azonkívül szebbnél-szebb tárgyakat, teljes

lakásherenendezést, összesen 1000 értékcs nyereményt sorsolnak ki október 7-én. Sorsjegy mindonlitt kap-ható 20.000 koronáért.

A m. kir. Osztályorszátiák befejezett fő- és utol-ósztályának összes nyereményeiről a hivatalos fő-jegyzék most jelent meg és minden elarustónál betekintés végett rendelkezésre áll. A játékbán résztvevőknek az elarustók egy-egy példányt el is küldenek. Egyben megkezdődött az új XV-ik osztályorszátiák sorsjegyeinek árústása az eddigi árakon (egész 120.000, fél 60.000, negyid 30.000 korona). A legnagyobb nyeremény szeresés esetében három milliárd korona. Összesen 29.000 nyereményt sorsol-nak ki 27 milliárd és 905 millió korona összegben. A nyeremények középönben íztettek ki.

Az Egyesült Izzólámpa és Villamosság Rt. közli, hogy e hó 19-ikén megtartott igazgatósági ülésén elhatározta, hogy az október 16-ikára összehívandó rendkívüli közgyűlésen az igazgatóság javasol-ni fogja a részvénytársaság alapítókének 82% milli-ár koronára való felemelést 150.000 darab, 1925 május 1-étől osztékjogosult új részvény kibocsátása által. 131.250 darab új részvény a régi részvényeknek fog 2:1 arányban átvételre felajánlatni' és pedig 500.000 korona átvételi árforlyamon, 10.000 korona ki-bocsátási illeték és költség hozzájárulásával. A fennmaradó darabokat a társaság a Western Electric Co.-val és a General Electric Co.-val szemben fon-nálló kötelezettségek előnyös rendezésére kívánja fel-használni, ezek a darabok azonban semmiesetre sem fog-nak a mindenkori napi árforlyamon alul értékesít-tetni, illetve beszámíttatni. A tökéemesítés célja a társaság által a legutóbbi időben szerzett Telefón-gyár és egyéb érdekeltségek vételárának és a folya-matban lévő állami megrendelésekkel kapcsolatos új beruházások finanszírozása.

Felolós szerkesztő: Dr. Hajdu Marcel

Felolós kiadó: Zsombor Géza

LATTA? Nyaktekndim, ingeim, gallérijaim női harisnyám, kesztyűm? Hecht úridivatkirály, Újút út 16 (Kalvin térsé)

Vasbútor, rézbútor

sodronyágybetétek **Klein Gyula és Társa** vasbútor-gyárában, Budapest, VII. kerület, Dob ucca 58. szám

NIKELSZKY MAGÁNTANFOLYAM

Ul., Andrássy út 21. szám. Telefon 82—14

Előkészít polgári- és középiskolai össze-vetelt vizsákra, érettségire vidékieket is

Tűz ellen biztos a harcód,

Hogyha veszel MINIMAX-ot.

MAGYAR MINIMAX RT.

VI., Rózsa ucca 85. ♦ Telefon: 37—31.

Réz, vasbútor sodrony, ágybetét

gyermekkoscsk elis-

mert jóminőségűnek fogva legolcsóbb **Mikker** gyára

ban, VII. Dohány ucca 6. szám. Telefon József 124—12

Külföldi illatszerek

és kozmetikai **BALASSA HUNGARIA**

DRUGERIA Budapest,

VIII. József körút 13

BUNDÁT

átmeneti kabátol,

féltkabátol, borkabátol

most vásároljon

most olcsóbban vásárolhat

most választék nagy

most sok pénzt takarít meg

Városi bunda

2.500.000 koronától

Átmeneti kabát

1.000.000 koronától

Gyermekruhák

nagy választékban

Külön méreték

utáni szabás

SCHNUR HENRIK

főruháruházában **Rákóczi út 15** Tel.: József 120-80

Hírek a gazdasági világból

A Magyar-Német Bank szanalása elé újabbán igen nagy akadályok toronyodnak. A revizio megállapította, hogy a bank legutóbbi tökéemeslésénél a svájci érdekelttség oly szokatlanul nagy előnyököt kapott, amelynek honorálása a mai időkben a bankot feltétlenül tönkretene. Végső eredményben tehát a bank talpraállítása most a svájci csoport magatartásán fog megfordulni.

Az ügyvédi kamarában és az érdekeltségek körében mozgalom indult meg a mai teljemes törvénykezési illetékek leszállítása érdekében.

Árnyaltott az „UJSAQOZEM” könyvkiadó és nyomda r-t, körforgópeín, Röck Szilárd ucca 8.

Szerkesztő: Gunesch Györy.